

MAZSOLÁZÓ	3	KÖRNYEZETVÉDELEM	
HÍREK, ESEMÉNYEK		Ökotech	19
ENSZ reformmal az éhezés enyhítéséért	4	71 millió euró támogatás környezetvédelemre	22
Építkezni természetesen	4	Stratégia a légszennyezés csökkentésére	22
Előnyt élvez a megújuló energia	5	A mezőgazdaság kulcsszerepe a megújuló energiatermelésben	23
Csoknapok Londonban	5		
Biopiacok Miskolcon	5		
EU AGRÁRIUM ÉS PIACSZABÁLYOZÁS		FÓRUM	
Tejfogyasztás és lokálpatriotizmus	6	Vitatott kérdések	26
Jogszabályok alapján	7	KITEKINTÉS	
„Made in Italy” élelmiszerekkel a globalizáció ellen	7	Elszegényedés és gazdasági föllendülés Afrikában	28
Az EU a világ legnagyobb bioélelmiszer előállítója és forgalmazója	8	KÖZLÖNY	29
ARCKÉPCSARNOK			
Stavros Dimas	9		
BRÜSSZELBE JÁRUNK			
Megelőzés a megoldás	10		
HITELEK, TÁMOGATÁSOK, PÁLYÁZATOK			
LEADER+ akciócsoport a Mátra társágában	12		
Pályázat a tájékozottság jegyében	13		
Mire jó az Internet az agráriumban?	13		
RIPORT			
Lovaspark Gödöllő mellett	14		
ÉLELMISZERBIZTONSÁG			
Gyorsvészjelző rendszer a kertészeti termékekre ..	15		
CSEMEGESZŐLŐ			
II. Csemegeszőlő Fesztivál Domszlón	17		
Van jövője a csemegeszőlőnek!	18		

**Az Európai Unió
Agrárgazdasága
2005. 10. évfolyam
10. szám**

A Földművelésügyi
és Vidékfejlesztési
Minisztérium
közreműködésével
és támogatásával havonta
megjelenő kiadvány.

Kiadja az Országos
Mezőgazdasági Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Felelős kiadó:
Gulácsiné Pápay Erika

Szerkesztőség címe:
1012 Budapest,
Attila út 95.

Postacím:
1255 Budapest 15, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Főszerkesztő:
Tamás Enikő

Főszerkesztő-helyettes:
Siadak Balogh Beáta

Szerkesztőbizottság:
*dr. Vajda László,
dr. Baintner Ferenc
Jazigián Dikránné
Lükőné Őrsi Gabriella,
Román Zoltán*

Készült:
AGROINFORM Kiadó Kft.
1149 Budapest,
Angol u. 34.
2005/131

HU-ISSN 1416-6194

A címképterv
*Horváthné Fejes Ágnes
munkája*

Címképünkön:
*Csemegeszőlő-kosár
(Tamás András felvétele)*

*E lapszámunk kiemelt témája:
a csemegeszőlő és a környezetvédelem*

BORÍTÓ 2
Lovaspark Gödöllő mellett

BELSŐ SZÍNES 1–2
Van jövője a csemegeszőlőnek!

BELSŐ SZÍNES 3
II. Csemegeszőlő Fesztivál
Domszlón

BELSŐ SZÍNES 4 – BORÍTÓ 3
Dalmáciai mozaikok

BORÍTÓ 4
Könyvismertető

Contents

BROWSER	3	Strategy for the reduction of air pollution	22
NEWS, EVENTS		The key role of agriculture in the production of renewable energy sources	23
UN reform against starvation .	4		
Build natural	4		
Renewable energy has priority	5	FORUM	
Chocolate-days in London ..	5	Controversial questions	26
Eco-markets in Miskolc	5		
EU AGRICULTURE AND MARKET REGULATION		OUTLOOK	
Milk consumption and localism	6	Pauperization and ecological boom in Africa	28
On the base of legislation	7	BULLETIN	29
Made in Italy – foods against globalism	7		
The EU is the biggest producer and distributor of eco-foods	8		
PORTRAIT			
Stavros Dimas	9		
ATTENDING BRUSSELS			
Prevention is the solution ...	10		
LOANS, SUPPORTS, APPLICATIONS			
LEADER task-force in the Mátra region	12		
Information assists application	13		
What is the Internet good for in agriculture?	13		
REPORT			
Equestrian Park near Gödöllő .	14		
FOOD SAFETY			
Rapid Alert System for horticultural products	15		
TABLE GRAPES			
The 2nd Table Grape Festival in Domoszló	17		
Perspectives of table grapes ..	18		
ENVIRONMENT PROTECTION			
Eco-tech	19		
71 million Euro support for environment protection ...	22		

*Pronounced topics of this issue are
the table grape and the
environmental protection*

**AgraEconomy
of the European Union
Volume 2005/10.,
Issue 9.**

Monthly publication,
published out with the
assistance and support of
the Ministry of Agriculture
and Rural Development.

Published by the National
Agricultural Library and
Documentation Centre

Responsible Publisher:
Gulácsiné Pápay Erika

Address
of the Editorial Office:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postal address:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Editor-in-chief:
Tamás Enikő

Vice Editor-in-chief:
Siadak Balogh Beáta

Editorial board:
*dr. Vajda László,
Baintner Ferenc,
Jazigián Dikránné,
Lükőné Őrsi Gabriella,
Román Zoltán*

Printed in:
AGROINFORM House
1149 Budapest,
Angol u. 34.

HU-ISSN 1416-6194

*Cover designed by
Horváth-Fejes Ágnes*

Front Cover:
Table grapes in basket
Photo: Tamás András

- ❖ **A klímaváltozás emberi tevékenység következménye**, hatásait csökkenteni, a folyamatot lelassítani szintén az emberi társadalomnak feladata és felelőssége. Az energia-célú növénytermesztésben a mezőgazdaság a főszerep. Ez jól beleillik a mezőgazdaság szerkezetének átalakításába, a vidék megtartó erejének növelésébe. Figyelemreméltó tanulmány olvasható a 22. és 23. oldalon.
- ❖ **A szegénység kelepcejében van** ma is a legtöbb afrikai ország. Azokban az országokban, ahol olajkincsre bukkantak, nőtt a gazdaság, emelkedett az életszínvonal. A gazdag országok 2004-ben mintegy 78 milliárd amerikai dollárt fordítottak segélyezésre. Az Unió határozottan fél a gazdasági menekültek hadától, ezért túl a humanitárius segélyezésen, jól fölfogott gazdasági érdeke fűződik az afrikai kontinens gazdasági stabilitásához. (Részletek a 28. oldalon.)
- ❖ **A csemegeszőlő fogyasztásában óriási tartalékok** vannak. Domszló és környéke, a Duna-Tisza köze és az ország számos tája alkalmas csemegeszőlő termesztésre. A kék héjú csemegeszőlők értékesebbek, mint a világos héjúak, nálunk mégis az utóbbiak kedveltek. A csemegeszőlő kúraszerű fogyasztása egészségünket védi. Folytatásról, a nemesítés fő irányairól, és számos más, a témával kapcsolatos kérdéstről olvashatnak a 17–18. oldalon.
- ❖ **A génmanipulált szervezetek élelmiszerként történő felhasználását** sokan ellenzik. Hiányolják az emberi egészségre kifejtett hatásának mélyrehatóbb vizsgálatát. A független vizsgálatok lefolytatását természetesen maguk az előállító vállalatok nehezítik, általában nem adnak vetőmagot vizsgálati célra. Ellentmondásokról, GMO mellett és ellen szóló érvekről a 26. oldalon olvashatnak.
- ❖ **A biotermesztés jövőjét illetően** sem az Amerikai Egyesült Államok, sem az Európai Unió nem rendelkezik konkrét jövőképpel. Még talán Németország az egyetlen kivétel az Unión belül. (Bővebben a 8. oldalon.)
- ❖ **Az Európai Unió kívánatosnak tartja** Olaszország piacvédelmét? Szúrós tekintetek figyelik az olasz termékek népszerűsítésének azon módját, ahol a címkén szerepel a *Made in Italy* felirat. Ellentmondásokról és az olaszok elszántságáról, valamint a jogi háttérrel a 7–8. oldalon olvashatnak. *Aki mer, az nyer alapon* mi magyarok is törhetnénk a fejünket a *Made in Hungary* élelmiszereken és az olaszokkal együtt lobbizhatnánk...
- ❖ **Érjék el az európai vizek 2015-re a „jó állapotot”**. Az EU vízpolitikájáról, a biológiai szennyvíztisztításról, a hulladékkezelés energiatermelő módozatairól is olvashatnak a 20. oldalon.

ENSZ reformmal az éhezés enyhítéséért

Hamarosan 60. születésnapját ünnepli az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete, a FAO. Annak idején azért alapították, hogy csökkentse az éhezést, illetve megszabadítsa az emberiséget az éhezéstől. Ma mégis annak lehetünk tanúi, hogy bár a világon bőségesen áll rendelkezésre élelem, s a magánszektorban minden lehetősége megvan az élelmiszer szállítására és forgalmazására az egyre szabadabb nemzetközi kereskedelmi rendszer keretében, még mindig 852 millióan alultápláltak, és az alultápláltak többsége a fejlődő országokban él. Születésének pillanatától fogva minden hetedik ember élete megpecsételődik az által, hogy nem jut hozzá a szükséges élelemhez.

A mezőgazdaságtól továbbra is elvárják, hogy még több gabonát, húst, halat, növényi rostot állítson elő, kielégítse a növekvő lélekszámú, a következő 30 évben 6 milliárdról várhatóan 9 milliárdra gyarapodó emberiség szükségleteit. Elvárják azt is, hogy feladatának fenntartható gazdálkodással tegyen eleget, kímélve a természeti forrásokat, földet, vizet, erdőt és óceánt, nehogy a jövő nemzedékeinek még rosszabb természeti körülmények jussanak.

Semmi kétség sem férhet ahhoz, hogy ilyen körülmények között a FAO-nak, az ENSZ egyik legrégebbi szakosított intézményének határozottan szembe kell néznie az alapvető reformok szükségességével. *Más ENSZ szervekhez hasonlóan a FAO-nak is csökkentenie kell többletkiadásait, gyorsabban kell reagálnia az eseményekre, el kell kerülnie párhuzamosságokat*, fel kell hagynia olyan tevékenységekkel, amelyeket mások nála jobban folytatnak, és erősíteni ott, ahol nyilvánvaló előnyökkel rendelkezik.

Egy hosszú távú reformfolyamat indult meg a FAO-ban. Ha a tagországok novemberben felhatalmazást adnak rá, a reform révén gyorsabban fogunk tudni alkalmazkodni környezetünk változásaihoz, hozzájárulni az átfogóbb nemzetközi együttműködéshez, jobban megfelelni a fejlett és a fejlődő országok velünk szemben támasztott jogos elvárásainak.

Minden korábbinál nagyobb igény mutatkozik az iránt, hogy létezzék olyan semleges fórum, nemzetközi szervezet, amelyikben minden nemzet kormánya tárgyalni tud a globális vonatkozású élelmezési és mezőgazdasági megállapodásokról. A figyelmünk homlokterében álló egyik legfontosabb terület az *élelmiszerszabványok alkalmazása a fogyasztók védelmében*. Ennek érdekében együttműködünk az Egészségügyi Világszervezettel. Ugyanis a nemzetközi agrárkereskedelem fejlődése mindinkább ezeken a szabványokon nyugszik. El kell érni, hogy a nemzeti szabályozás és joggyakorlat ne gördítsen technikai akadályt a piacra jutás útjába, ugyanakkor az élelmiszerbiztonság se szenvedjen csorbát.

A FAO-nak sürgősen fokoznia kell cselekvő képességét olyan elsőbbséget élvező területeken, mint amilyen a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósítása, mindenekelőtt az éhezők számának felére csökkenté-

se 2015-re. A FAO-nak támogatnia kell a tagállamokat a millenniumi célok teljesítésében.

Újra vizsgálja prioritásait a FAO, és újjászerveződik annak érdekében, hogy segítséget tudjon adni a termelők óriási gondjainak enyhítésében: a vándor kártevők, pl. a sáskajárás problémájának orvoslásában, hiszen gazdálkodók milliói mennek tönkre a termény pusztulása miatt. A világgazdaság évről évre több milliárd dollárra rugó veszteséget szenved olyan növény- és állatbetegségek miatt, amelyeket viszonylag olcsón meg lehetne előzni.

Az egyre gyakoribbá váló természeti csapások arra intenek minket, hogy összehangoltan cselekedjünk az aszályokkal, az árvizekkel, az orkánokkal és a szökőárakkal szembeni hatékony fellépés érdekében, például a légkörbe jutó CO₂ mennyiségének csökkentésében. A katasztrófa sújtotta országok a FAO-tól várnak segítséget nemzeti stratégiájuk kidolgozásához, amellyel helyreállíthatják termelésüket, újra munkához és megélhetéshez juttathatják lakosságukat. Komoly aggodalomra ad okot a madárinfluenza terjedése. Eddig már hatvanan estek áldozatul a járványnak, és 140 millió baromfi pusztult el.

A FAO célját nem csak hagyományosan északi forrásokból szeretné elérni, hanem a Dél-Dél közötti együttműködés kibővítésével is.

Sohasem volt könnyű változtatni a dolgokon. Mégsem térhetünk ki előle, mert létfontosságú ahhoz, hogy a FAO – ésszerű ráfordítással – a jövőben is az eddigiénél jobban tölthesse be szerepét az ENSZ megújuló rendszerében, és megszabadíthassa az emberiséget az éhezéstől.

Jacques Diouf
az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezetének Főigazgatója

Építkezni természetesen

Környezettudatos tervezés, energiatakarékos házak, ökológikus építészet. Ezek a technikák egy Amerikában és Nyugat-Európában egyre jobban terjedő építési irányzatot képviselnek. Míg nyugaton már-már ösztönzik az embereket bioházak építésére, nálunk sajnos lehetetlenné válik az átgondolatlan hatósági engedélyezési eljárás miatt. Pedig Magyarországon is mind többen érdeklődnek a bioépítészet iránt. A fenntarthatóságról, az energiatudatos építészetről, a megújuló energiaforrásokat hasznosító újabb technológiákról, berendezésekről, apró házépítési praktikákról, valamint a bioházak, bioépítőanyagok engedélyezéséről tartottak előadást a lelkes szakemberek a vállalkozókedvű érdeklődőknek a VIII. Újzegei Bioépítészeti Napokon, október elején.

Nagy fába vágja fejszét, aki természetes anyagokból szeretne építkezni, és természet-tisztelő módon szeretne élni. A jelenlegi építési technikákkal szemben

a bioépítkezésre több időt kell szánni, sőt több saját munkát is. Nagyon jó, ha az ember kétkezi munkájával kiveheti részét az épület felhúzásában, hiszen alkotó munkát végez, miáltal lelke és teste is formálódik. Ráadásul ez nem egy-emberes munka, közösségben dolgozni pedig élmény. A gondolat nem új, hiszen évtizedekkel, évszázadokkal ezelőtt az emberek így építkeztek. A közös természetközeli építkezés élményével gazdagodnak *dr. Nemcsics Ákos* építészmérnök és diákjai, akik a Gerecsében feltárt Árpád-kori falut építik újjá. Több emberöltőnyi idő elteltével azonban az újjáépített házak lakóinak igényei megváltoztak, kényelmi igényeiket (áram, fűtés, víz) is ki kell elégíteni. A megújuló energiaforrások hasznosításával és az alternatív szennyvízkezelési technikák alkalmazásával a mai kényelem megteremthető. Zajtalan, vízhozásra alkalmas soklapátú szélkerék, (eddig) állam által támogatott napkollektor, zöldtető, alomszék a legújabb kor környezetbarát megoldásai, nem csak lakóházakhoz, hanem gazdasági épületekhez is.

K.V.

Előnyt élvez a megújuló energia

A légkör védelmében a világ számos területén megszorító intézkedéseket vezetnek be a kormányok. Például az USA államai közül Kalifornia számít a legeltökéltebbnek a CO₂ kibocsátás csökkentésében. Az állam elektromos energia-beszerzéseit irányító szervezete a hosszú távú energetikai közbeszerzési tervében másodrendűvé minősítette a szénnel működő erőművektől való vásárlást. A beszerzési eljárásban kedvezőbb elbírálást élveznek a pályázók, ha az áram megújuló energiaforrásból, vagy környezetkímélő technológiát alkalmazó hagyományos erőműből származik.

B.B.

Csokinapok Londonban

2005. november 7-én és 8-án rendezték meg Londonban a csokoládé konferenciát. Az első olvasásra viccesen hangzó eseményen igenis komoly dolgokról volt szó: melyek a legújabb fogyasztói trendek az európai édességfogyasztásban? Az egészség és a testi, lelki jó közérzet (wellness) jegyében új termékeket szeretnének kifejleszteni a gyártók, ezzel kapcsolatosan vitá-

tázták meg nézeteiket. A cukros rágógumik ideje már lejárt, helyüket átvették cukormentes testvéreik, amiket szívesebben megvesznek a szülők gyermekeiknek. Mint sok egyéb

terméken, egyre többet látjuk az édességek csomagolásán is a szupermarketek nevét, mint a termék márkáját. Milyen hatással van ez az édesiparra? Ezekkel a kérdésekkel foglalkozott a kétnapos konferencia, melyen a látogatók is kicserélhették édes gondolataikat.

P.D

Biopiacok Miskolcon

A budapesti MOM Ökopiac, az Újpesti Biopiac és tokod-altárói Biobolt, a nagycsarnokbeli biopiac, az esztergomi, kecskeméti, győri, debreceni, nyíregyházi, pécsi, siófoki biopiacok után Észak-Magyarországon, Miskolcon egyszerre két biopiac is nyílt.

Az **Első Miskolci Biopiac** a Sárga Csikó Fogadó területén (a CORA áruházzal szemben) nyílt. A piac minden szombaton 7-12 óra között tart nyitva. A piac helyének kedvező kiválasztása révén a már előző este érkező árusok a fogadóban megszállhatnak, étkezhetnek. A piacon csak a Biokontroll Hungária Kht. által ellenőrzött termelők árusíthatnak. (Ezzel kizárják a Magyarországon ellenőrzési joggal rendelkező másik ellenőrző szervezet, a Hungária ÖkoGarancia Kft. által ellenőrzött termelőket. Sajnos, hasonló diszkrimináció tapasztalható a budapesti MOM Ökopiacon is.)

A piacon az Észak-magyarországi Biokultúra Egyesület tagjai számára a területfoglalás (helypénz) kedvezményes, 1500 Ft/alkalom, minden más árusító számára 3000 Ft/alkalom. A területfoglalás díja tartalmazza az asztalhasználatot, a gépkocsi parkoló használatát, a WC- és mosdóhasználatot, a szemétszállítás díját, valamint a piacfelügyelő – Simon András – alkalmazásának költségeit. A piacról bővebb információ Orbán Péter egyesületi elnöktől (06-20/937-5189), illetve a Sárga Csikó Fogadóból Murányi Emesétől kérhető a 06-20/445-6279-es telefonszámon.

A **Belvárosi Biovásár** egy hónappal később, nyitotta meg kapuit Miskolcon a Görgey Arthúr u. 5. sz. alatt, a Tudomány és Gazdaság Háza (a volt Technika Háza) udvarán.

A péntekenként 8-tól 14 óráig nyitva tartó vásár árkádsora valódi bioélelmiszerekkel várja a tudatos vásárlókat. A vásáron csak ellenőrzött, a Biokontroll Hungária Kht. vagy a Hungária ÖkoGarancia Kft. által minősített termékek árusíthatók. A vásár felügyeletét az Észak-magyarországi Biokultúra Egyesület látja el.

A vásáron a következő termékcsoportok árusítására van lehetőség: zöldségfélék, gyümölcsök, feldolgozott gyümölcs, savanyított termékek, méz, méhészeti termékek, növényi olajok, cereáliák, malomipari termékek, gyógynövények, bor, termesztett gomba, egyéb csomagolt bioélelmiszerek, kenyér, pékáruk, tej, tejtermékek, füstölt húсарuk, étkezési zsír, szalonna.

Az ökopiacon őstermelők, egyéni vállalkozók, családi vállalkozók és gazdasági társaságok egyaránt megjelenhetnek. Feltétel, hogy rendelkezzenek az általuk árusított termékkel, termék árusításához szükséges

állategészségügyi, ételmezés-egészségügyi igazolással és az árusításra való jogosultsággal (igazolvány). Minden termékfajtára ki kell írni a mennyiség szerinti egységárát. Amennyiben a termék csomagolása betétdíjas, úgy az egységár mellett a betétdíj költségét is fel kell tüntetni. Betétdíjas csomagolásban árusított termékek, kimérésénél papír csomagolást kell alkalmazni. A papírzsákok a későbbiekben az üzemeltetőnél is megvásárolhatóak, illetőleg önállóan beszerezendők.

A piacon a területfejlesztési díj 1500 Ft árkadonként.

A piacon hétről hétre a térség neves ökotgazdái kínálják termékeiket. A zöldségfélék széles választékát a balmazújvárosi Virágoskút Kft. – Rózsa Péterék gazdasága – kínálja. Tiszacsegéről Bodnár György Thsege Farmja tönkölybúzáat és teljes kiőrlésű tönkölylisztet, Kapus Józsefék tejtermékeket, Abonyi Ferencék Eperjeskéről almát, almalevet kínálnak.

A bioélelmiszerek mellett kézműves termékek, biokiadványok is kaphatók. A vevők számára akciókat, programokat szerveznek, színessé, változatossá téve a vásárlást.

Örömmel üdvözljük a két miskolci biopiac megindulását. Ezek is elősegítik az ökológiai gazdálkodás

elterjedését a térségben, az egészséges táplálkozás, a vegyszermentes bioélelmiszerek népszerűsítését, a bioéletmód megismertetését. A Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért már ötödik éve támogatja, szervezi a hazai biopiacok elterjedését. Meggyőződésünk, hogy a Magyarországon megtermelt bioélelmiszereket elsősorban itthon kell elfogyasztani. Biztosítani kell a gyermekek, betegek és minden, egészségtudatos táplálkozást igénylő ember számára a bioélelmiszerek elérhetőségét. Ehhez járulnak hozzá a biopiacok. Ezen azonban meg kell teremteni mindkét hazai ellenőrző szervezet által ellenőrzött, tanúsított termelők megkülönböztetés nélküli árusítási lehetőségét.

A térség vállalkozása – Sárga Csikó Fogadó intézménye, a Tudomány és Gazdaság Háza – összefogva a civil szervezetekkel, a Zöld Akció Egyesülettel és az Észak-magyarországi Biokultúra Egyesülettel, példa értékű biopiacokat teremtett. A jó együttműködést az is jelzi, hogy az egyik pénteken délután, a másik szombaton délelőtt várja a vevőket.

Ökopiacokról bővebben a és a honlapokról tájékozódhat.

Dr. Solti Gábor

Tejfogyasztás és lokálpatriotizmus

A két fogalom között van összefüggés, legalábbis az olasz fogyasztók szerint. A Coldiretti mezőgazdasági érdekképviseleti szervezet a múlt évben aláírás-gyűjtésbe kezdett. *A kampány célja az volt, hogy szülessen törvényi szabályozás az élelmiszerek származásának a csomagoláson való jelöléséről.*

A sikeres kampány, az összegyűlt több mint egymillió aláírás hatására az olasz mezőgazdasági minisztérium illetékesei több fordulás egyeztetéseket folytattak az érintettekkel, majd a *miniszter rendeletben szabályozta több termék, köztük a friss tej származási helyének pontos feltüntetését a csomagoláson.*

A 2005. február 7-én közzétett rendelet 120 napos átmeneti, türelmi idő után 2005. június 7-én lépett életbe. A rendelet előírja a friss tej pontos származási helyének (helység, település pontos megnevezése, ahol az istálló vagy fejőház található) csomagoláson való kötelező feltüntetését. A tejtermelők, a szakmai szövetségek, és a fogyasztók is üdvözölték az intézkedést. A minisztérium *Csalások és Visszaélések Elleni Felügyelősége* (országosan 26 vidéki iroda) az elmúlt hetekben nagyszabású, több mint 400 kereskedelmi

egységben végzett ellenőrzése során kiderült, hogy a forgalomban lévő friss tej 14%-án nincs feltüntetve az előírás szerint a származási hely. A szabályok ellen vétő tejfeldolgozó üzemeknek 1.600–9.500 euró közötti összegű büntetést kell fizetniük. Az ellenőrzések következő fázisában a tejfeldolgozó üzemek kerülnek sorra. Ezekben ellenőrzik a nyomkövethetőségi kézikönyv meglétét és annak szabályszerű vezetését.

A minisztérium szakértőinek véleménye szerint a rendelet következetes betartása esetén biztosítható a fogyasztók korrekettájékoztatása, akik a kellő információ birtokában szabadon és főleg megalapozottan dönthetnek, honnan származó tejet vásárolnak.

S mivel a témában végzett felmérések (AC Nielsen – Coldiretti) azt mutatják, hogy az olasz fogyasztók túlnyomó többsége (80%-a) az olasz, azon belül is a lakóhelyéhez közletről származó, „hazai” tejet preferálja, az intézkedés révén várhatóan növekszik a hazai friss tej fogyasztása, s ennek eredményeképpen javul az olasz tejtermelők piaci pozíciója.

K.Z.

Jogsabályok alapján ...

A globalizáció ellenes és lokálpatrióta olaszokról szóló cikket vizsgálva joggal merül fel a kérdés az olvasóban: hol húzódik meg a határ a tagállam piacvédelme és az uniós szabályok megsértése között. *Lehetővé teszik-e az uniós jogsabályok a származási ország feltüntetését az élelmiszereken?*

A válasz egyszerű: lehetővé IGEN, de kötelezővé NEM. Mégis hosszabb magyarázatot igényel. Kiindulási tézisként az áru szabad áramlását kell vennünk, mint az Európai Unió egységes belső piacának alapelvét. Ezt egyetlen tagállam sem sértheti meg, tehát nem hozhat olyan jogsabályt, amely más tagállam termékeit hátrányosan érintené, vagy aminek segítségével a saját termékeinek előnyöket biztosít.

A 2000/13 EK irányelv alapján megalkotott 19/2004. (II.26.) FVM-ESZCSM-GKM rendelet a Magyarországon hatályos jelölési jogsabály 4.§ h pontja egyértelműen kimondja, hogy az élelmiszer jelölésén föl kell tüntetni a származási helyet, ha az eredet vagy a származási hely megjelölésének hiánya a fogyasztót megtéveszti, félrevezeti. A jogsabály viszont pontosan nem értelmezi, hogy mikortól számít félrevezetőnek egy jelölés, vagyis az információ hiánya. Ugyanezen jogsabály rendelkezik arról is, hogy minden élelmiszereken kötelező föl tüntetni legalább az élelmiszer gyártójának, vagy a forgalmazójának nevét, címét. *Azt viszont, semmilyen törvény nem tiltja, hogy akár mindkettő név szerepeljen a csomagoláson. Sőt!* Ez egyre inkább szükséges, hiszen a 2005. január 1-től életbe lépett 178/2002/EK rendelet nyomkövethetőségről szóló 18. cikke megköveteli az élelmiszerek visszaazonosítását akár a „termelőtől az asztalig”. Tehát egy tagállam kötelezővé nem teheti a származási hely föl tüntetését feldolgozott élelmiszernél, viszont az szabadon választható. *Tévhit, ha azt gondoljuk, hogy az EU tiltja a gyártási hely, vagy a származási hely megjelenítését. Számtalan példa van az Unión belül arra, hogy a gyártók élnek a lehetőséggel és a nevük föl tüntetésével jelzik, hogy hazai termékről van szó. Így tesznek a görögök, németek, portugálok, franciák és hogy csak egy példát hozzunk a velünk együtt csatlakozó tagállamok közül, a lengyelek is. Állati eredetű élelmiszerek, így a tejtermékek esetében is a származási ország feltüntetése nélkül is szerezhethet információt a fogyasztó a termék eredetéről (az ovális alakú egészségügyi vagy azonosító jelből, amely tartalmazza az ország nevét, pl. HU). Végső soron a fogyasztó döntése, melyik terméket választja, persze amennyiben a termelők, gyártók élnek a lehetőséggel és jelölik a gyártás helyét a csomagoláson.*

A témáról *Ősz Csabánéval*, az FVM Élelmiszeripari Főosztályának vezető főtanácsosával beszélgettem.

Balogh Beáta

„Made in Italy” élelmiszerekkel a globalizáció ellen

A globalizálódó élelmiszerkereskedelemben az olcsó tömegtermékek megjelenése egy olyan kihívás, amelyre az egyik hatásos válasz Olaszországban az eredetvédelem, a földrajzi árujelzős termékek (DOP, IGP) termelésének, értékesítésének elősegítése. Ennek olaszországi helyzetéről Az Európai Unió Agrárgazdasága című folyóirat egy korábbi írásában már beszámoltunk (2005/6. szám a 8. oldal).

Az eredetvédett termékeknek a forgalma növekszik ugyan (jelenleg 7–8%), de jellegükből adódóan (kiváló minőség, magas ár) a lakossági fogyasztásban perspektivikusan is csak egy viszonylag kis hányadot fog képviselni.

Hogy mi lesz a nagy tömeget jelentő másik hányaddal, hogy fogja az olasz mezőgazdaság a versenyt állni a globalizáció keretében megjelenő,

középszerű minőségű olcsó import tömegáruval, ezekre a kérdésekre még az olasz szakértők is csak keresik a választ. Az egyik lehetséges és követendő utat és annak nehézségeit vázoljuk fel az alábbiakban.

Az olasz szakmai közvélemény, a minisztérium, az érdekképviseletek egyaránt nagy fontosságot tulajdonítanak a *hazai* mezőgazdasági termék- és élelmiszerfogyasztás növelésének. A végrehajtás mikéntjéről viszont megoszlanak a vélemények. A globalizáció-ellenes erők a textilipari termékek esetében hozott EU-s korlátozó intézkedésekhez hasonló, adminisztratív lépéseket, *importkorlátozásokat sürgetnek* a fejlődő országokból, elsősorban Kínából származó élelmiszerekre (paradicsomsűrítvény, gyümölcsök, stb.) vonatkozóan, az olasz élelmiszerek és versenyképességük védelmében.

Az egyik legnagyobb hagyományokkal rendelkező, kistermelőket tömörítő érdekképviseleti szervezet, a *Coldiretti* e helyett viszont a származási ország címkén való kötelező föl tüntetését javasolja nemcsak a mezőgazdasági termékek, hanem a feldolgozott élelmiszerek esetén, az összetevők vonatkozásában is. *A Made in Italy felirat föl tüntetését pedig csak olyan élelmiszerek esetében engedné meg, amelyekben a felhasznált alapanyagokat is Olaszországban állították elő!*

Ezt az elképzelést viszont az élelmiszer feldolgozókat tömörítő szövetség, a *Federalimentare* ellenzi. Úgy vélik, hogy egyrészt a javaslat bizonyos esetekben technikailag kivitelezhetetlen (a címkén egész egyszerűen nem fér el annyi adat), másrészt pedig a javaslat szerinti értelmezése esetén nem

lehetne a „Made in Italy” jelzést feltüntetni olyan termékeken, mint pl a híres olasz kávék, a pizza, vagy a száraztészta. Szerintük a részben vagy egészben külföldi alapanyagot felhasználó, az olasz hagyományok és receptek szerint dolgozó, olasz hozzáadott értéket produkáló élelmiszeripari üzemek termékeit is meg kell illesse a „Made in Italy” jelzés használatának joga.

Részben a Coldiretti nyomására, az általuk kezdeményezett sikeres aláírásgyűjtő kampány hatására, a Federalimentare és más szervezetek tiltakozása ellenére, a tárgyban miniszteri rendelet is született, amelyet azonban Brüsszelben sem találtak kompatibilisnek az érvényes előírásokkal, ezért vissza kellett azt vonni.

A szakmai viták jelenleg is folynak. A téma az őszi folyamán való-

színűleg a kormány ülésének a napirendjére kerül, és parlamenti előterjesztés is valószínűsíthető a nyomonkövethetőségről és ehhez kapcsolódóan a származási hely címkén való kötelező feltüntetésének szabályozásáról.

Az ügyben egy lényeges előrelépést hozott a Coldiretti július végi országos konferenciája, ahol valamelyest enyhült az érdekképviselet határozott, harcos álláspontja. Új megfogalmazásuk szerint védelmet kell élvezzenek ebből a szempontból az élelmiszeripar azon ágai, amelyek számára az olasz mezőgazdaság nem képes megfelelő mennyiségben és/vagy minőségben nyersanyagot szállítani. (Az említett példák közül „zöld utat” kapna ennek alapján a kávé, valamint a durumbúza jelentős importjára szoruló olasz száraztészta gyártása is.)

Az olasz példát követve a magyar érdekvégyesítésnek is erősödnie kellene, akár úgy is, hogy összefogunk az olaszokkal, a franciákkal, illetve valamennyi tagállammal ebben az ügyben.

Az eddigi merev álláspontok tehát közelednek. A konferencián résztvevő Giovanni Alemanno mezőgazdasági miniszter konferenciát záró szavai szerint most már elkezdődhetnek az intenzív egyeztetések, az egyes ágazatok, termékpályák (kezdve a zöldség-gyümölcs szektorral) valamennyi érintett résztvevőjének bevonásával. A témában kötött ágazati megállapodásokat követően pedig a törvényalkotás is lényegesen egyszerűbbé válik, tette hozzá a miniszter.

Kálmán Zoltán
mezőgazdasági attasé, Róma

Az EU a világ legnagyobb bioélelmiszer előállítója és forgalmazója

Az Amerikai Mezőgazdasági Minisztérium Gazdaságkutató Intézete (USDA-ERS) egy 2005. augusztusában publikált tanulmányában az EU és az USA bioélelmiszer termelését és kereskedelmét hasonlítja össze.

A tanulmány szerint a földterület nagyságát alapul véve az EU-15-ök termelése az elmúlt évtizedekben rendkívül dinamikus, az 1985. évi 105 ezer hektárról 2003-ban 5,1 millió hektárra nőtt, és ezzel az EU 2003-ban világszű. Az EU-15-ök a 127 millió hektár mezőgazdasági területük 4%-án, 134 ezer mezőgazdasági üzemben, a világ biotermelésének a 23%-át állítják elő. A biotermelésben második USA 1997. évi 554 ezer hektárról 2001-ben 948 ezer hektárra növelte területét. Összességében az USA-ban az Európánál jóval szerényebb a biotermesztés aránya, mivel 2001-ben a 381 millió hektár mezőgazdasági területnek csupán a 0,2%-án (6600 farmon) folytattak biotermesztést.

A tanulmány felhívja a figyelmet, hogy az EU biotermesztésében az egyes tagállamok között jelentős különbségek vannak. Az EU-ban a termesztés méretét tekintve Olaszország vezet (1 millió hektáron folytattak 2003-ban biotermesztést), a földterület nagyságát tekintve Olaszország adja az EU-15-ök biotermelésének az 1/5-ét. Ezzel szemben az EU-15-ök közül a biotermesztés aránya Ausztriában a legmagasabb (a mezőgazdaságilag művelt terület 9,7%-a), Ausztriát, Svédország követi (7,4%-kal), majd Finnország jön a sorban (7,2%-kal).

Ami a biotermékek élelmiszerkereskedelemben elfoglalt helyét illeti, az EU-15-ben 2003-ban 10 Mrd. euró (az élelmiszerkereskedelem 1,6%-a), az USA-ban pedig 8 Mrd. euró (az élelmiszerkereskedelem 1,4%-a)

volt biotermék. Az EU-n belül az egyes tagállamokat tekintve 2001-ben a biotermékek forgalmi aránya a legmagasabb, Dániában (3%) volt, a legalacsonyabb pedig Írországban volt, ahol ez az arány nem érte el a fél százalékot sem. Egy főre vetítve az USA-ban 2003-ban egy fogyasztó 35,7 euró összeget költött bioélelmiszerre, az EU-ra vonatkozóan a kutatók csak tagállami adatokkal rendelkeztek. Eszerint 2003-ban bioélelmiszerre a legtöbbet a dánok (113,6 euró/fő) és a legkevésbé a britek (15,3 euró/fő) költöttek.

Az EU-KAP rendkívül aktívan támogatja a biotermesztést (2078/92/EK és a 1257/99/EK rendeletek). 2001-ben az EU-ban a hagyományos farmok átlagosan 89 euró/ha támogatásban részesültek, szemben a biotermesztők 183–186 euró/ha támogatásával. Az USA-ban az állam közvetlenül nem támogatja a biotermesztést. Ebből a tényből, valamint az adatok elemzéséből a kutatók arra a megállapításra jutnak, hogy az USA-ban a fogyasztás, az EU-ban (a támogatási politikának köszönhetően) pedig elsősorban a termelés a biogazdálkodás fejlődésének motorja.

Ami a jövőt illeti, a biotermesztésre vonatkozóan sem az USA, sem az EU nem rendelkezik konkrét jövőképpel, szemben az egyes EU tagállamokkal, amelyek kormányai a biotermesztésben konkrét fejlesztési célokat tűznek ki. Ezek közül a legambiciózusabb – és a szerzők szerint talán nem is megvalósítható – terve Németországnak van. A német kormány a 2000. évi BSE sokk hatására 2010-ben a mezőgazdasági földterület 20%-án kívánják biogazdálkodást folytatni (2003-ban ez az arány még csak 4% volt).

Dr. Szőke Gyula
MVH

Stavros Dimas

1941. április 30-án született, jelenleg az Európai Unió Bizottságának környezetvédelmi biztosa. Görögországban és az Amerikai Egyesült Államokban tanult jogot és közgazdaságtant. Dolgozott a Világbank jogászaként és a Sullivan & Cromwell, Wall Street-i ügyvédirodában. 1977 óta tíz alkalommal választották újra a görög parlamentbe, ahol különböző vezető tisztségeket töltött be.

Szakmai pályafutása:

- 1969–1970 Sullivan & Cromwell, Wall Street-i ügyvédirodában jogász.
- 1970–1975 A Világbank Nemzetközi Pénzügyi Együttműködés osztályán tevékenykedik jogásként, Washingtonban.
- 1975–1977 A Hellenic Fejlesztési Bank elnök helyettese.
- 1977–2004 Többszörösen megválasztott parlamenti képviselő. Az Új Demokrácia Pártjának küldöttje.
- 1977-től megtorpanás nélkül ível felfelé a politikai pályafutása, aminek első lépcsőfoka, hogy bekerült a Görögország európai uniós csatlakozását előkészítő bizottságba. Ettől a fordulóponttól kezdve a miniszteri pozíciók széles skálája következik: 1977–1980 gazdasági koordinációs miniszter helyettes; 1980–1981 kereskedelmi miniszter; 1985–1989 az Új Demokrácia Pártjának parlamenti szóvivője; 1989–1990 mezőgazdasági miniszter; 1990–1991 ipari, technikai és energiaügyi miniszter.
- 1995-től az Új Demokrácia Pártjának életében vállalt aktív szerepet, 2000-ig főtitkárként, majd 2000 és 2005 között tagja a párt politikai analízisért felelős bizottságának. Ezzel egy időben egészen 2004-ig az Európa Tanácsban ellátta a párt delegációjának vezető tisztségét.
- 2004 márciusában kezdődött hivatalos uniós pályafutása, amikor foglalkoztatásügyi és szociális biztossá nevezték ki.
- 2004 novemberében *Margot Wallström* utódjaként a környezetvédelmi biztosi tisztséget kapta.

Mit gondol Stavros Dimas?

A hulladékkezelésről

Európa parlamenti meghallgatása során többen aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a hulladékkezelés témaköre nem kapott elegendő hangsúlyt a környezetvédelmi biztos programjában. Az aggodalmaskodók megcáfolásaként Dimas még 2005 elején ígéretet tett, hogy az Európai Bizottság egyszerűsíteni fogja a szemétbegyűjtésre és hasznosításra vonatkozó szabályokat az év végéig. A rendkívül bonyolult uniós szabályozásnak köszönhetően számos felesleges kiadás terheli a tagállamok önkormányzatait, amelyek ráadásul nem is szol-

gálják a környezet védelmét. Az év során mintegy 70 vonatkozó javaslatot talált fölöslegesnek a Bizottság.

A mezőgazdaságról

A mezőgazdasági támogatásokkal kapcsolatban nem ért egyet azzal az állásponttal, miszerint a Natura 2000 programban az új tagállamokra kiterjesztendő speciális intézkedésre lenne szükség. Véleménye szerint a csökkenő legelőterület védelmére a KAP reformja révén, valamint a LIFE program által kell megoldást találni. Az Európai Bizottság a 2005-ös "LIFE – környezet" program keretében 17 ország 89 innovációs projektjét fogadta el, s ezek támogatására 71 millió eurót különített el.

A genetikailag módosított szervezetekről

GMO-kérdésben a környezetvédelmi biztos nyilatkozataiban igyekszik pártatlanságát megőrizni, mégis többször hivatkozott olyan tudományos eredményekre, amik a genetikailag módosított szervezetek ártalmatlanságát igyekeznek bizonyítani, így könnyen kikövetkeztethető, merre húz a „pártatlansága”. Véleménye szerint a GMO-k engedélyezésénél figyelembe kell venni a terület nagyságát, ahol a GMO-k és a hagyományos növények egymás mellett élnek. A keveredés kockázata nem ugyanaz például egy Argentína, vagy egy USA méretű országban, mint Görögországban.

Az alternatív energiaforrásokról

A XXI. század fogyasztó fosszilis készletei már most komoly fejtörést okoznak az Unió vezetőinek. Európa energiafüggősége jelenleg 70%-os, amiből 90%-ot a kőolaj teszi ki. *Dimas az energiaforrások közül az atomenergiát ellenzi*, és a probléma megoldását a megújuló energiafajták termelésének növelésében látja! Emellett akár politikai eszközökkel el kell érni szerinte, hogy a fogyasztók tudatossá váljanak és a megújuló energiafajták előnyben részesítése mellett bánjanak takarékosabban a fosszilis készletekkel.

A levegőszennyezésről

A Kiotói Egyezmény életbelépését követően egyre nagyobb figyelmet kap a levegő szennyezettség kérdése. Dimas előterjesztése alapján 2006-tól a légitársaságoknak is ki kell venni a részüket légszennyezés által okozott kár megfizetéséből. A tervek szerint 2006-tól a légiközlekedés okozta szennyezést is beszámítanak az európai károsanyag-kibocsátási kvótába. A bevezetés előtt álló rendszer a repülőjegyek 9 eurós áremelését hozná a jövőre. Dimas ennél jóval messzebbre szeretne elmenni. A jövőben akár a kerozinadó bevezetésére is számítani lehet, ha elképzelései támogatást nyernek a Bizottságban. A környezetvédelmi biztos a kinevezésekor az üvegházhatásért felelős gázok csökkentését tűzte zászlójára. Valószínűleg azonban az idén már nem sikerül elérnie, hogy a kibocsátás 75%-áért felelős országok (USA, Oroszország, Kína, India, Japán, Kanada és az EU) egyezsége jussanak a jóval szigorúbb csökkenésben.

Összeállította: B.B.

*Stavros Dimas
az Európai Unió
környezetvédelmi biztosa*

Megelőzés a megoldás

Amilyen hosszú és csendes volt a nyár a brüsszeli hivatalokban, annyira hirtelen indult ismét a munka. A szeptember örömteli eseménnyel zárult, legalábbis a Brüsszelbe járó szakemberek számára. Szeptember 23-án kézhez kapták azon megbízóleveleket, melyek bizonyítják, hogy tulajdonosuk az adott szakterület magyar álláspontját, sőt az egész Magyar Köztársaságot képviseli, az Európai Unióban. A „megjutalmazottak” között volt fiatalabb, idősebb, nő és férfi, kutató, hivatalnok. Néhány örömteli pillanat után az ünnepi hangulatot azonban felváltotta a hétköznapi munka, kezdődött a szokásos péntek délelőtti koordinációs értekezlet. A szeptemberi és októberi eseményekből válogatva, engedjék meg, hogy az időrendiséget mellőzve azzal kezdjem a beszámolót, ami Európát lázban tartja napok óta.

Ez a madárinfluenza. Kicsit másképpen. Hideg fejvel, a tényekre alapozva.

Lapzártánkig beérkezett és összegyűjtött információk alapján elmondható, hogy a napokban bejelentett megbetegedések nem érték váratlanul az Európai Uniót. 2005-től kezdve végeznek a tagállamok állategészségügyi hivatalai specifikus vizsgálatokat a betegség kimutatására, nyomon követésére. Európa főállatorvosai rendszeresen találkoznak és hivatalos tájékoztatókon értesülnek a madárinfluenza helyzetéről. A szükséges intézkedéseket a humánegészségügyi vezetőkkel folyamatosan kapcsolatban állva hozzák meg.

Szakemberek egybehangzó véleménye

Mint ahogy azt az FVM hivatalos közleményéből is megtudhatjuk, az állategészségügyi és a humánegészségügyi szorosan együttműködik. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) koordinálásával az Egészségügyi Minisztérium 2005 márciusában megkezdte a Nemzeti Influenza Pandémia Terv kidolgozását, összhangban a madárinfluenza járványra való felkészüléssel. A magyar kormány döntése alapján – ellentétben más országokkal, ahol államtitokká minősítették a hasonló védelmi tervet – a járvány kitörése esetén alkalmazandó részletes cselekvési terv bárki számára szabadon elérhető az Egészségügyi Minisztérium honlapján, a www.eum.hu internetes címen.

Magyarországra különösen nagy teher hárul, hiszen a magyar beléptető határállomásokon ellenőrzött szállítmányok a magyar hatóságok által kiadott okmányokkal további ellenőrzés nélkül folytathatják útjukat az Európai Unió egész területén. A határállomáson dolgozó szakemberek helyes és gyors döntésén múlik, hogy egy-egy szállítmány megfelel-e az EU előírásainak és beléphet-e az EU területére.

Az október 8. körül Romániában észlelt madárinfluenza-gyanús tetemek bejelentését követően néhány baromfi-hús-szállítmányt visszafordítottak a magyar határról, helyesen. Viszont az Unió hatályos jogszabályai

szerint csak a Bizottság rendelhetett el általános importtilalmat. Erre október 13-án reggel került sor. Miután az EU hivatalos laboratóriumaiban azonosították a magas patogenitású H5N1 vírust a Romániában elhullott állatokból, a Bizottság általános importtilalmat rendelt el a Romániából érkező baromfi-szállítmányokra, legyen az élőállat, feldolgozott hús, vagy toll.

Orosz erőfeszítések

A fertőzött területen október 6-ig mintegy 110 ezer csirkét öltek le a madárinfluenza vírus miatt. A fertőzés eddig 100 millió rubel, azaz közel 750 millió forint kárt okozott. Az orosz baromfi-tenyésztők szövetsége szerint eddig több mint 12 ezer szárnyas hullott el madárinfluenzában, és mintegy 144 ezer állatot öltek le, hogy meggátolják a járvány terjedését. (2005. október 17-i adatok.)

Forrás: www.sg.hu

Mivel a vírust a vándorló vadmadarak terjesztik, a hatóság elsődleges feladata a háziszárnyasok és a vadmadarak találkozásának megakadályozása. Komoly fejtörést okoz azonban a liba- és kacsatartásra szakosodott állattartó telepek helyzete, ahol a szabadtartás nélkülözhetetlen. Az eseményeket mérlegelve az FVM 2005. október 26-án hivatalos közleményében rendelkezett az állatok között kialakuló betegség elleni intézkedésekről. A madárinfluenza megbetegedések nyomkövetéséről, az irányított védekezésről az Európai Bizottság módosító határozatai adnak pontos iránymutatást. Erre hívja fel a figyelmet a magyar Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztályának 79770/2005. számú közleménye. A közleményben rendelkezik a hatóság a baromfik és vadmadarak elkülönítéséről, illetve tilalomról az élő állat piacokon való értékesítésének tilalmáról. A madárinfluenza megbetegedések nyomkövetéséről, az irányított védekezésről az Európai Bizottság módosító határozatai adnak pontos iránymutatást. Magyarország legmagasabb kockázatú területei, ahol az állategészségügyi előírások betartására fokozott ellenőrzés javasolt, szinte megegyeznek az ország vizes élőhelyeivel – a Ramsari Egyezményben meghatározottal.

Indulhat a borleparlás

Az aggasztó madárinfluenza helyzeten túl örömteli esemény is történt októberben. Sikerral zárult a magyar borleparlási kérelem-ügye. Az EU Bizottsága elfogadta Magyarország kényszerleparlási kérelmét október 11-én. A témáról bővebben előző számunkban már beszámoltunk „Mikor lesz Magyarországon krízisleparlás” címmel. Az akkor megfogalmazott kérdéseinkre nem tudunk egyelőre pontos választ adni, de egy biztos: lesz leparlás. A krízisleparlási támogatás

végrehajtásáról a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közleményt ad ki a közeljövőben. (Várhatóan 2005. október 31-én indul és 2006. július 15-én ér véget.)

A kérelem elbírálásánál – mint ahogy azt előző számunkban is írtuk – komoly harcot kellett vívni a tekintetben, hogy Magyarország mindent megtett a borfeleslegek levezetésére. Nehezítette a helyzetünket, hogy pontosan ebben az időszakban kaptak szárnyra a médiában olyan hírek, amelyek a magyarországi borhamisítást tárgyalták. Természetesen a Bizottság árgus szemekkel figyeli a sajtó ilyen jellegű megnyilvánulásait. Egészen a döntés megszületése előtti pillanatig elhangzottak a bor állandó irányító bizottságának ülésén olyan jellegű kérdések, melyek a kétes eredetű borokra vonatkoztak. Magyarország nyilatkozott, hogy nincs hamis bor az országban.

Figyelni kell!

A korábbi ülések anyagaiból válogatva minden héten előkerül egy-egy genetikailag módosított engedélyezés. Példának okáért szeptember 19-én is a Bizottság egy olyan kukorica engedélyezésének előkészítésén dolgozott, amely két genetikailag módosított kukorica vonal hagyományos keresztezésével jött létre (MON810xMON863). Végső soron a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésével foglalkozó szabályozó bizottság minősített többség hiányában fejezte be a tárgyalást. Ez annyit jelent, hogy a döntési jogot továbbtulta a Tanács kezébe, amiből előbb-utóbb valószínűleg engedélyezés születik. Ez az eset nem először fordult elő, tehát hiába az egyes tagállamok ellenzése, végső soron csak „beszívárognak” a GMO-k. *Szakemberek arra figyelmeztetnek, hogy csak egy rendkívül erős szabályozás tudja kordában tartani ezt a folyamatot.* (A témáról részletesen, valamint a magyar álláspontról Fórum rovatunk Vitatott kérdések című tanulmányában olvashatnak a 26. oldalon. A szerk.)

Dohai-forduló következő állomása: Hong Kong

Teljes mellbedobással zajlik a felkészülés a WTO 2001. novemberében megnyitott Dohai-forduló következő konferenciájára. A 2005. december 13. és 18. közötti konferencián Hong Kongban dőlné el, hogy ki, milyen mértékben építi le támogatásait. Franciaország aggódik a WTO-tárgyalások miatt. *Bussereau* francia agrárminiszter szerint Európa úgy vállal kötelezettségeket, hogy partnereitől nem követeli meg a hasonló intézkedéseket. Az uniós piacok megnyitásával és a vámvédelem felszámolásával pedig az egész KAP által fenntartott egyensúly billenhet meg. A tárgyalások menetének irányítását szeretnék megszerezni, ezért memorandumot készítettek el, melyben kijelölik a Bizottság számára a WTO-tárgyaláson követendő irányvonalakat és a határvonalakat, melyen túl a tagállamok bejegyzése nélkül a Bizottság nem dönthet. A memorandumhoz csatlakozott Ausztria, Belgium, Ciprus, Spanyolország, Finnország, Görögország, Magyaror-

szág, Írország, Olaszország, Litvánia, Luxemburg és Lengyelország. 2005. október 10-én Zürich-ben megtartott előkészítő tárgyaláson az USA kereskedelmi képviselője, *Rob Portman* a gazdák számára nyújtott támogatások 80%-os leépítését kérte az EU-tól és Japántól, ezzel szemben az USA 60%-os leépítést tervez...

A cukorpiac reformban

A Brit elnökség eltökélt szándéka, hogy a következő, november végi agrárminiszteri tanácson politikai megállapodás szülessen a cukorpiac reformját illetően. A jelenleg tárgyalási alapot nyújtó bizottsági javaslat az EU belső cukorpiaci árának 39 százalékos csökkentését tartalmazza. Továbbá vámmentes importként engedne be a belső piacra cukrot a fejlődő országokból. Következésképpen az EU tagállamainak körülbelül 5 millió tonnával kellene csökkenteni a jelenlegi cukortermelésüket. A Bizottság első javaslatát elutasították a miniszterek, mivel nem tartották jogosnak, hogy minden tagország meghatározott arányban köteles csökkenteni a kvótáját. A B változat egy úgynevezett szerkezetátalakítási időszakot jelöl ki 4 évre, melyben a gyárak, a kvóta-tulajdonosok kompenzációt kapnának, ha leállítják termelésüket. Abban az esetben, ha a cukorgyár kvótavisszaadással mellett dönt, akkor egy szerkezetátalakítási tervet kell készítenie.

A magyar cukorrépa termelők védelmében a magyar agrárvezetés azért lobbizik, hogy a termelőket illesse meg ez a szerkezetátalakítási támogatás. Sorsfordító döntés november 22-én, a következő miniszter tanácsi ülésén várható, melyről részletesen ezévi utolsó lapszámunkban adunk hírt.

Röviden

Jó hír a magyar fokhagymatermelőknek, hogy a Bizottság egy új fokhagyma rendeletet tervez, ami megoldás lehet a hazánkba érkező, sokszor ismeretlen eredetű és megbízhatatlan minőségű import áruval szemben.

A Franciaországban kialakult alma gondok akár joghézagra is fényt deríthetnek. A határállomásokon ugyanis nem mindenhol tudják figyelni a vámosok a beérkező áruk eladási árát, ezért fordulhat elő, hogy jóval a minimálár alatt kerül be az áru, ez pedig éppen kizárná a szabadforgalomba kerülést. A VPOP és az FVM szakemberei együttes erővel dolgoznak az ügyön.

Megszavazta a mikrobiológiai kritériumokat a Bizottság, azonban az még nem eldöntött, hogy a darálthús esetében kötelező lesz-e feltüntetni a címkén a zsírfehérje százalékot. A magyar álláspont szerint a fogyasztó egészsége az elsődleges, ezért az információközlést fontosnak tartjuk.

Orosz ellenőrök többször találtak bizonytalan eredetű, beazonosíthatatlan származású élelmiszereket, melyeket az Európai Unióból kívántak az ország területére bevinni, ezért fokozott óvatosságra intenek, és igen erősen ellenőrzik a beérkezett árut.

Balogh Beáta

LEADER+ akciócsoport a Mátra térségében

Aki hozott már létre bármit is egy közösség számára és részvételével, tudja azt, hogy milyen nehéz fába vágta a fejszéjét. Nem beszélve arról, aki a hazai gyakorlatban ismeretlen, nem megszokott pályázati rendszerbe kíván belépni másokkal együtt.

A lényeg az együtt gondolkozás! Más településekkel kell ebben az esetben együtt gondolkodni, *vidékfejlesztést* megvalósítani, hiszen a LEADER ezt célozza. A hasonlóság abban állt a már-már megszokott pályázatokhoz képest, hogy nagyon kevés idő állt rendelkezésre, és ennél fogva, akik nem tudtak összefogni, valószínűleg nem tudták maradéktalanul teljesíteni a feladatokat.

Mi is a LEADER – tehetjük föl a kérdést magunknak és tehetik ezt fel mások is nekünk.

Ennek a szaklapnak a hasábjain már jelentek meg a témával foglalkozó írások, amelyek nagyon jól megvilágították a lényegét ennek a külföldön már alkalmazott módszernek.

A saját értelmezésemben ez egy olyan lehetőség, amelyet a vidéki települések nem hagyhatnak ki, bármi legyen is a költség, amelyet kedvező elbírálás esetén egy-egy akciócsoport felhasználhat. A települések nagy részének égető szüksége van arra a néhány millió forintra is, amelyet megcéloznak, hiszen lehet, hogy olyanra tudják a pénz felhasználni, amelyre eddig nem jutott.

Fontosnak tartom azt is, hogy alulról jövő kezdeményezésen alapul, megmozgatja a helyi lakosságot, ráirányítja a figyelmet az emberi erőforrásokban rejlő tartalékokra.

Az OMÉK-on megtartott országos konferencián hangzott el Pásztóhy András államtitkár bevezetőjében, hogy az első fordulóban beadott pályázatok lefedik a települések 75%-át. Ez is mutatja, mekkora szükség van ilyen pályázatokra és jelzi egyben a települések aktiválását.

Partnerség, kreativitás, együttműködés, bátorság kell hozzá – hallottuk ezt is –, amivel teljesen egyetértünk.

Azt viszont már most lehet látni, hogy az erre szánt pénz (4,8 milliárd Ft) nagyon kevés ahhoz az igényhez, amely fölmerült Magyarországon.

Mi, vidéken élők már nagyon régóta várjuk, hogy megvalósíthassuk ötleteinket, és a valóság talaján álló elképzeléseinket.

Az 2005. júliusában Domoszlón megalakult DÉL-MÁTRA 11 AVOP LEADER+ akciócsoportunk.

Az általa megfogalmazott intézkedések, amelyekre tervezzük a pályázatok kiírását:

1. Tájra szabott turisztikai fejlesztések.
2. Természeti és kulturális örökség megőrzése és ápolása.
3. Környezettudatos térségi programok megvalósítása.
4. Térségi marketingfejlesztés.
5. Megvalósíthatósági és tervpályázatok támogatása.
6. Helyi termékek hozzáadott értékét növelő támogatás.
7. Integrációs tevékenységek támogatása.
8. Oktatási, képzési, átképzési programok támogatása.
9. Sport és szabadidős tevékenységek támogatása, infrastruktúrájának fejlesztése.
10. Hátrányos helyzetű lakosság esélyegyenlőségének javítása.

A megfogalmazott intézkedések is mutatják, milyen sokrétű és összetett problémák megoldásában vállalkozunk szerepet, milyen gondok foglalkoztatják településeinken élőket, milyen területeken várnak az emberek fejlődést és segítséget.

A kísérleti LEADER csoportok tevékenysége sok tekintetben hasznos információval, jó példával szolgált.

Itt szeretném megköszönni, a Ménes-patak Menti Települések Térségfejlesztő Egyesülete

által számunkra tartott konzultációt, amivel nagyon sok használható információhoz jutottunk. Bízunk abban, hogy a már eddig megvalósított közös programok, projektek adnak annyi alapot, hogy az akadályokat leküzdve sikeresen tovább tudunk lépni, hatékonyan együtt tudunk működni.

Valamennyi polgármester és képviselőtestület meglátta a lehetőséget, ennek figyelembe vételével a kezdeményezés mellé álltunk, és a pályázatot beadva, várjuk az értesítést, amelyben remélhetőleg az áll majd, hogy a LEADER második fordulójába jutott a **Dél-Mátra 11 akciócsoport...**

Gyurkó Béla
polgármester
Dél-Mátra 11 Akciócsoport

Pályázat a tájékozottság jegyében

Ha nyitott szemmel járunk a világban, és még internet hozzáférésünk is van, manapság sok lehetőséggel találkozhatunk, mely által elképzeléseinket nem vágja félbe a pénz hiánya. Főleg, ha nyertes pályázat keretein belül szeretnénk megvalósítani terveinket.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján található legfrissebb pályázatok egyike a tájékoztatói tevékenység támogatására szolgál. A tájékoztatói tevékenység során a pályázó megismertesse a célközönséget az uniós agrárpolitika alakulásával, a közös agrárpolitika aktualitásaival. A Közleményként megjelent felhívás főbb elemei:

Jogszabályi háttér:

814/2000 EK tanácsi rendelet
2208/2002 EK bizottsági rendelet

Tevékenység időtartama:

2006. július 1.–2007. június 30.

Kiemelt tevékenységek:

- A KAP reform ismertetése, mint a foglalkoztatáshoz, a versenyképességhez, a növekedéshez és a stabilitáshoz hozzájáruló politika a 25 tagú Unióban.
- A KAP által a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés, valamint az egész társadalom számára Euró-

pában és a világpiacon való megerősödött jelenléte szempontjából nyújtott lehetőségek és előnyök megvitatása.

- Az Európai mezőgazdasági modell megismertetése a világ többi részeivel.

A pályázat további célja, hogy az Unión kívül is népszerűsítse az európai mezőgazdasági modellt, melynek része a vidékfejlesztés, környezetvédelem, élelmiszerbiztonság és az agrárkereskedelem is. A pályázati feltételek bármely kommunikációs csatornára érvényesek.

További információk:

http://europa.eu.int/comm/agriculture/grants/capinfo/index_en.htm
Internet címen érhető el.

A pályázat beadásának határideje: 2005. december 12.

Tértivevényes ajánlott küldeményként a teljes pályázat anyagát egy példányban kell beküldeni az alábbi címre:

European Commission
Unit AGRI. B. 1,
Call for proposals 2005/C 252/06
For attention Mr. E. Leguen de
Lacroix
L150 4/148A
BE – 1049 Brussels

Ezzel egyidejűleg, de legkésőbb 2005. december 12-én (brüsszeli idő szerint) 24 óráig elektronikus formában is be kell nyújtani az alábbi címre: AGRI-GRANT@cec.eu.int

A pályázatok rovat mellett az FVM honlapja a www.fvm.hu valóságos tudástár azok számára, akik érdeklődnek a mezőgazdaság alakulása iránt. Rendszeresen tájékoztat a minisztériumban és az agrárvilágban történt eseményekről, sorra veszi az aktuális témákat, mint a madárinfluenza vagy a következő évi agrárköltségvetés. Ha még nem látta, keresse és olvassa rendszeresen a www.fvm.hu honlapot.

Prokai Dorina

Mire jó az Internet az agráriumban?

Változó jogszabályok, pályázati lehetőségek szűkös határidőkkel – ezek mindennapos problémáik a mezőgazdasági termelőknek. Hogyan tud a gazdálkodó lépést tartani ezzel a tempóval?

Ma egy agrárvállalkozó is akkor lehet versenyképes, a legkörülményesebben és legelőnyösebben szerzi be az árut. Az árlisták összehasonlítása sok-sok energiát emészt föl. Kisebb beszerzéseknél, kisebb összegeknél elhanyagolható a kockázat, de egy mezőgazdasági gép vásárlása komoly befektetés. Minél alaposabb tájékozódással, minél több ajánlat mérlegelésével kell meghozni a döntést, hiszen évekre szól. Ebben, a döntéselőkészítésében tud az Internet segíteni. Képzelnék csak el,

mennyire egyszerű lenne a döntés, ha egy adatbázis segítségével – bizonyos szempontok alapján – egy gombnyomásra elérhető lenne a piac összes ajánlata. Ez már a valóság: a megújult www.agroinform.com oldal ezt nyújtja az oda látogatóknak. Több mint 13.000 használt mezőgazdasági gép bemutatásával nem érvel egy-egy ajánlat mellett vagy ellen, hanem objektíven felsorakoztatja a lehetőségeket. Könnyen kezelhető, áttekinthető adatbázisa lehetőséget ad a téma szerinti keresésre, a kereskedőkkel való kapcsolatfelvétellel és az ingyenes hirdetésre. Az adatbázis magába foglalja a német Landwirt-adatbázist. A környező országok (Olaszország, Szlovénia, Németország, Ausztria) 200 gépkereskedő kínálata egyszerre jelenik meg, magyar nyelven. A www.agroinform.com oldalt a gépkereskedők frissítik, mindig aktualizálva a készletet.

B.B.

Lovaspark Gödöllő mellett

A 6–7 hektáros elkerített terület Domonyvölgyben, a Gödöllői-dombságban fekszik, a Gödöllői Tájvédelmi Körzet mellett. Domony közigazgatási területének része, csodás kirándulólhely, mesterséges tavai horgászásra és fürdőzésre is alkalmasak. A park kialakításánál ügyeltek a táj természetes képének megtartására, a térrendezéskor a durva beavatkozásokat kerülték, csak dísznövények ültetésével alakították a környezetet.

A park tulajdonosai a Lázár-testvérek, akik a fogathajtásban 11 világbajnoki aranyéremmel öregbítik hazánk hírnevét, emellett még számos hazai és nemzetközi

érmert tudhatnak magukénak.

2000. évben jött létre a lovaspark, amikor Lázárék egy látogatás alkalmával eldöntötték, hogy a rájuk váró megméréstetésekre Domony idilli környezetében készülnek fel. A park 80 lovának fele Lipicai, másik fele pedig Nóniusz magyar fajta. Emellett a tanya területén megtalálható az úgynevezett „falusi udvar”, mely bemutatja őshonos háziállatainkat: a szürkemarhát, mangalicát, rackajuhot, pulit, pulykát, galambokat.

4 éve több mint 30 ember fáradozik azon, hogy az idelátogató csoportoknak a legnagyobb kényelemben és élményben legyen részük, és emellett megismerhessék

a Lázár-testvérek tanyáját. Az első három évben tavasztól ősziig, bejelentkezés feltételével rendeztek programokat. Tavaly építették meg a fogadásra alkalmas csárdát, így a lovaspark ma már egész évben látogatható.

Az itteni turizmus négy fő profillal rendelkezik. Az előzetesen bejelentkező turistacsoportok, a világ minden részéről, nagyrészt Németországból, Franciaországból, Olaszországból, az USA-ból, Japánból és Kínából érkeznek. Az idelátogató körbekereshet a fogathajtó pályán, majd egy lovas bemutató részese lesz. A csárda nagyszerű konyhája, magyaros ízei felejthetetlen gasztronómiai élményt nyújtanak!

A domonyvölgyi gasztronómiai park mindezekon kívül több ezer fős vállalati rendezvényeknek ad otthont.

Terjedőben vannak a szabadtéri esküvők: ez az idilli környezet egyaránt szép emléket nyújt a násznépnek és az ifjú párnak. Népszerűségét mutatja az is, hogy ebben az évben már az összes hétféle betelt, sőt, a jövő év elejére is vannak már foglalások.

A Lázár Lovaspark egyben a hagyományos bálók színhelye is. János napján, Katalin napján ugyancsak ropják a táncot, de nevezetesen az évbúcsúztató szilveszteri alkalmak és a különböző egyesületek, szervezetek zártkörű rendezvényei is.

A tanya remények és tervek szerint wellness-szállodával, uszodával és tenispályával is bővül. Folyamatban van a sportolási lehetőségek kibővítése is. A jövőben egyéni látogatóktól sem zárkoznak el a működtetők, így a park a régió turizmusának élénkítését és egyúttal a magyar hagyományok ápolását is segíti. A tulajdonosokat nem csupán egyéni érdekek motiválják, munkahelyteremtéssel, közvetett módon a lakosság helyben tartását is megcélozták.

Képek és szöveg:
Prokai Dorina

Gyorsvészjelző rendszer a kertészeti termékekre

Az Európai Parlament és az Európai Tanács 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelete az európai élelmiszerjog általános elveinek és követelményeinek megállapításáról, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) létrehozásáról és az élelmiszerbiztonsági ügyekben alkalmazandó eljárások megállapításáról szól.

A jogszabály negyedik fejezetének 1. szakasza egy gyorsvészjelző rendszer (Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF), mint hálózat létrehozásáról rendelkezik, melynek 2004. évi munkájáról (értesítések száma, termékkategóriák és főbb veszélyforrások szerinti megoszlása) a folyóirat 2005. 10. évf. 5. számában már olvashattak.

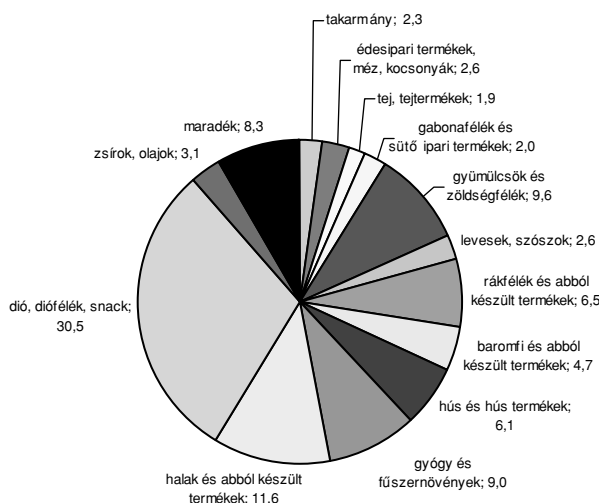
A 2004. évi értesítések *termékkategóriák szerinti megoszlását* a 1. ábra szemlélteti. A „dió, diófélék és snack” termékkör részaránya a legnagyobb, több mint 30%-os. A másik két kertészeti alapanyagot tartalmazó termékkört – a gyümölcsöket és zöldségféléket, valamint a gyógy- és fűszernövényeket – csak a halak és az abból készült termékek előzik meg. A „levesek és szószok” termékkör az értesítések száma szerint kevésbé fontos.

Az elmúlt öt évben a *kertészeti alapanyag* felhasználásával előállított élelmiszerekkel kapcsolatos tagállami értesítések száma megtöbbszöröződött:

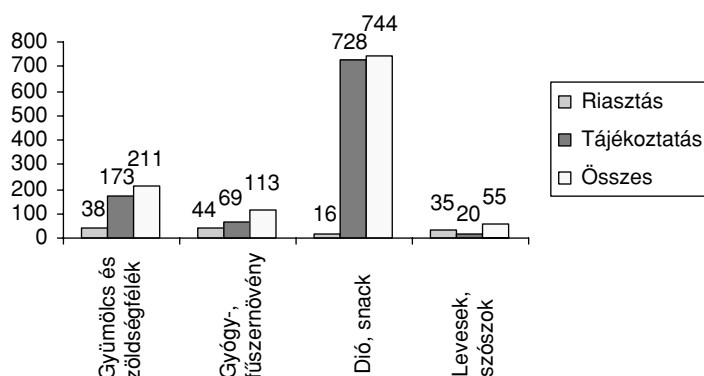
- a „gyümölcs és zöldségfélék” termékkörben az értesítések száma megégyeszerződött,
- a „gyógy-, fűszernövény” termékkörben a riasztások száma megtízszereződött, a tájékoztatások száma meghatszorosodott,
- a „dió, diótermékek, snack” termékkörben a tájékoztatások száma megtízszereződött, a riasztások száma lényegében változatlan maradt,
- a „levesek, szószok” termékkörben a kezdeti igen alacsony szinthez képest az értesítések száma tizenötszörösére növekedett.

Az elmúlt két év adatainak változását a 2. és 3. ábra szemlélteti. 2004. évben a gyümölcs és zöldségfélékkel kapcsolatos riasztások száma 29%-kal, a tájékoztatások száma 12%-kal nőtt az előző évhez képest. A legnagyobb növekedés a két év viszonylatában a „gyógy-, fűszernövény” termékkörben tapasztalható (riasztás 250%, tájékoztatás 160%). A „dió, dióter-

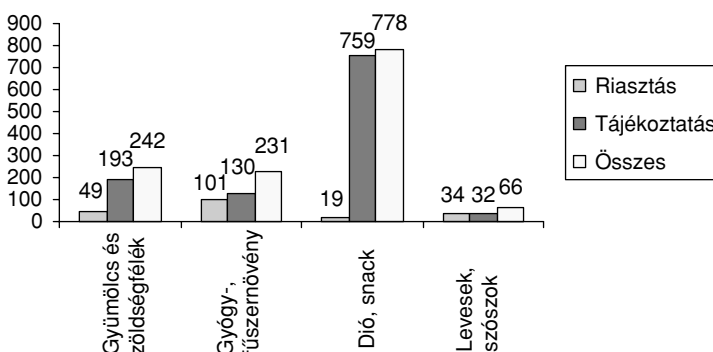
1. ábra A 2004. évi értesítések termékkategóriák szerinti megoszlása (%)

2. ábra Az értesítések számának alakulása (2003)

3. ábra Az értesítések számának alakulása (2004)

mékek, snack” termékkörben csak néhány százalékos a növekedés. A „levesek, szószok” termékkörben a két évet összehasonlítva megállapítható, hogy a riasztások száma gyakorlatilag változatlan, csak a tájékoztatások száma növekedett (160%).

A 2004. évi gyümölcs- és zöldségféle-riasztások keletkezési hely szerinti – tehát a problémát felfedő ország – elemzése azt mutatta, hogy a legtöbbet Németország (18) és az Egyesült Királyság (5) küldte a RASFF központ számára. A kifogásolt termék származási helye szerinti statisztikában Olaszország (6), Franciaország (5) jártak az élen. Ebben a vonatkozásban országunk 1 esettel (hegyes erős paprika) szerepelt.

A 2004. évi gyümölcs és zöldségféle tájékoztatások keletkezési hely szerinti elemzése azt mutatta, hogy a legtöbbet Olaszország (49), Németország (29) és Spanyolország (27), küldte a RASFF központ számára. *Magyarország az aflatoxin és ochratoxin tartalmú brazil fűszerpaprika szárítmány és az aflatoxint tartalmazó török szárított füge esetét jelentette. Az aflatoxinok olyan mikotoxinok, melyeket meghatározott hőmérsékleten és nedvességtartalom mellett fejlődő Aspergillus fajok termelnek. Az aflatoxinok genotoxikus rákkeltők, melyek számos élelmiszerben, például a földimogyoróban, a diófélékben és a szárított gyümölcsökben is előfordulhatnak, elsősorban a meg tisztított héjas gyümölcsök barna vékony héjában. Ezért érdemes ezeket blansírozni, és akkor a héj könnyen eltávolítható.*

A kifogásolt termék származási helye szerinti statisztikában Kína (22), áll az élen. Ebben a vonatkozásban országunk egyetlen esettel (a megengedettnél nagyobb mennyiségű növényvédő szer szermaradékot tartalmazó paprika) szerepelt.

2004. évben 37 esetben (döntően szárított fügéné) állapították meg a gyümölcs és zöldségfélék aflatoxin, 7 esetben (szárított szőlőnél, fügéné, paprikánál) az ochratoxin fertőzöttségét. Tizenkilenc esetben találtak a megengedettnél több növényvédő szer maradékot narancsban, szőlőben, almában, paprikában. A szárítmányokban (körte, alma kajszibarack, paradicsom) 27 minta esetében a magas szulfid-tartalom okozott gondot. *Az Amerikai Egyesült Államokból származó, engedéllyel nem rendelkező, genetikailag módosított papaya EU piacra kerülését akadályozta meg a német élelmiszer-biztonsági hivatal.* Egyes őszibarackbefőttekben ólom szennyezőanyagot találtak. Idegen anyagot és fémes szennyeződést jelentettek zöldbabkonzervben is.

A gyógy- és fűszernövényeknél a 231 kifogásból 142 esetben a szudáni vörös I. és IV. karcinogén (rákkeltő hatású) festék okozta a problémát chiliben, illetve a legkülönbözőbb chilit tartalmazó fűszerkeverékekben. A legtöbb esetet Németország, Nagy-Britannia és Olaszország jelezte az EFSA központnak. A tiltott festék származását tekintve Ghána (43) és Törökország (30) állnak az élen. Az esetek kétharmadában szudáni vörös I., egyharmadában szudáni vörös IV. festékanyagot mutattak ki. A gyógy- és fűszernövényeken kívül a chilis tészták, szószok, ételek és pálmaolaj szennyeződtek e festékanyaggal.

A festék előfordulását Franciaország jelezte először a Bizottságnak, amikor az Indiából származó importban azt megtalálták. Ezt követően jelent meg a 2003. június 20-i 2003/460/EK Bizottsági határozat a csipős chili és chili termékekkel kapcsolatos veszélyhelyzetben fogantatosítandó intézkedésekről. *Elrendelték az importált chilit, illetve chilit tartalmazó termék kötelező vizsgálatát.* Pozitív vizsgálati eredmény esetén kötelező a tagállamok értesítése a RASFF rendszerén keresztül, valamint a termék piacról történő kivonása és megsemmisítése. A negatív vizsgálati eredményről negyedévente kell összesítő jelentést készíteni a Bizottságnak.

A 2003. évi eredmények szükségessé tették a vizsgálatok 2004. évi folytatását. A chili paprikára és chili paprikából készült termékekre vonatkozó szükségességi intézkedésekről szóló, 2004. január 21-i 2004/92/EK bizottsági határozat alapján a tagállamok ellenőrzéseket hajtottak végre a szudán I., a szudán II., a szudán III. és a skarlátvörös (szudán IV.) vegyi anyagok kimutatására. *Ezeket az anyagokat a chili paprika és a chili paprikából készült termékek mellett a kurkumában és a pálmaolajban is kimutatták.* A 178/2002/EK rendelet 50. cikkének megfelelően a tagállamok a vizsgálati eredményeket az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó sürgősségi riasztórendszeren keresztül megküldték. A Nemzetközi Rákkutatói Ügynökség (IARC) a szudán I., a szudán II., a szudán III. és a bíborvörös (szudán IV.) anyagokat 3. osztályú rákkeltő anyagnak minősítette. *A vizsgálati eredmények arra utalnak, hogy olyan hamisításról van szó, amely az egészségre nézve fokozottan kockázatos.*

A gyógy- és fűszernövényeknél az aflatoxin (18 eset) viszonylag kisebb jelentőségű. A mikrobiológiai esetek közül figyelmet érdemel az *Aspergillus niger* az oreganóban, a *Bacillus cereus* és *licheniformis* a gyömbérben, a szezám, a fekete és fehér borsban, a paprikában és a fűszerkeverékben. A *Salmonella spp.* kimutatható volt különböző fűszerekben és fűszerkeverékekben (fehér és fekete bors, borsos menta, kakukkfű, szezám, oregano, pizza fűszerkeverék, stb.). Kétféle, Kínából érkező gyógynövény készítmény toxikus anyaggal volt szennyezve.

A RASFF központ a legtöbb esetben közli a kifogásolt áru szállítójának, előállítójának nevét és címét, így a MÉBIH által vett riasztás továbbításakor az illetékes magyar hatóság azonosítani tudja a vizsgálandó, ellenőrzendő belföldi exportőrt, vagy feldolgozót.

A RASFF intézményhálózatába való bekapcsolódás már most – nyolc hónap uniós gyakorlat után – sok tanulságot hozott és a tapasztalatok alapján mind a hazai hatóságok, mind a vállalkozók figyelmét célszerű felhívni, hogy a közösség ügymenetét, ellenőrzési és minősítési rendszerét kevésbé ismerők a váratlan, általában komoly gazdasági szankciókkal, károkkal járó, kellemetlen meglepetéseket elkerülhessék.

A 2004. évi adatok feldolgozásában a MÉBIH RASFF részleg munkatársa, *Tardos Katalin* segítette munkámat.

Dr. Maczák Béla
Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal

II. Csemegezőlő Fesztivál Domoszlón

A 2004-ben első alkalommal megrendezett fesztivál sikerén felbuzdulva ismét megrendeztük községünkben a Csemegezőlő Fesztivált.

Minden kezdet nehéz, s a szólnak mindenképpen igazolása ez a program is, még azzal is ki lehet ezt egészíteni, hogy a folytatás sem egyszerű. De a nehézségek ellenére ismét több Mátra környéki település képviseltette magát a megmérettetésen.

Köszönettel kell említeni a tavalyi győztes Gyöngyöstarját, a gyönyörű formaruhában megjelenő Visontát, valamint Markaz nevét, és természetesen a lelkes házigazda Domoszlóról sem feledkezhetünk meg!

Az összefogás sikerét bizonyítja a részvétel, és azt, hogy van jövője a Mátrai Történelmi Borvidéknek. Az igazsághoz azonban hozzátartozik az is, hogy voltak olyan települések a Mátra környékén, amelyek a fülük botját sem mozdították a hívó szóra.

Mégis bízunk abban, hogy ezek a távolmaradó községek is meglátják csemegezőlőben rejlő lehetőségeket.

A szervezők nem titkolt szándéka, hogy évente lehetőséget adjanak a találkozásra, eszmecserére mindazoknak, akik érdeklődnek a csemegezőlő iránt. Szerencsére az emberek kezdik belátni, hogy szükség van újra az összefogásra, egymás erősítésére.

Manapság, az uniós csatlakozást követően, új kihívásokkal kell szembenézni. Ehhez kíván Domoszló Képviselőtestülete hozzájárulni, hogy elősegítse a településünkön és a környékünkön élők és gazdálkodók előre jutását.

A település régóta csemegezőlős falu. Vannak már megfelelő fajtaszerkezetű, modern csemegezőlő ültetvények. Ebben nagyon sokat segít az, hogy az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet itt végeztet fajtakísérleteket. Jelenleg mintegy 250 fajtával folyik a munka.

A megnyitóbeszédet mondó Dr. Magda Sándor professzor, országgyűlési képviselő, az Országgyűlés

Mezőgazdasági Bizottságának Elnöke, a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola rektora hangsúlyozta: ... „a szőlészet és a borászat a politikát nem bírja el, csak a szakmát. A piacot minőséggel kell kiszolgálni, s a gazdának ennek fényében el kell végre dönteniük, hogy milyen fajtákat termesszenek. A borszőlő mellett az étkezési célra termelt szőlő egykor nagyon sok embernek adott biztos megélhetést Domoszlón és környékén. Remélem, hogy az az íz és zamatanyag, ami a mátrai lankákon keletkezik, ismét az őt megillető helyre emeli az itteni borokat és a csemegezőlőt. Ebben nagy segítséget adhat az Európai Unió rekonstrukciós támogatása, a fajtaszerkezet átalakításának elősegítése is.”

A verseny célja nem változott, továbbra is elsősorban a térségben

(Gyöngyösi Kistérség) régi hagyománnyal bíró csemegezőlő természetét kívántuk elősegíteni, a leglátványosabb munkafolyamatok: szedés, csomagolás felelevenítésével.

Mindezek mellett nagyon fontos volt a szakemberek által megfogalmazott szempontrendszernek való megfelelés, valamint az, hogy nyújtson a rendezvény kitekintést a jelenlegi tendenciák, piaci elvárások, az új csomagoló anyagok, csomagolási módok irányába.

A szakmai zsűri számára nem volt könnyű az elkészült remekek értékelése. Mindent figyelembe véve a Domoszlói Hegyközség által felajánlott kupákat az alábbi sorrendben nyerték meg:

- I. helyezett Markaz;
- II. helyezett Gyöngyöstarján;
- III. helyezett Domoszló II. csapata.

Ismételten bizonyított a Bánszki Sándor családi vállalkozó ötletéből kiinduló rendezvény. Megmutatkozott egy kisközség tenniakarása, a jó és új dolgok iránt érzett fogékonysága. A Falugazdász hálózat, a Mátragyöngye Mezőgazdasági Szövetkezet, a Hegyközség, a helyi Gondozási Központ, a Domoszlói Idegenforgalmi Egyesület, Bánszki Pincészet, Kecskés Zsolt és Csordás János vállalkozók, és nem utolsósorban a Községi Önkormányzat által szervezett program hozzájárult a község és a borvidék ismertségének, elismertségének javításához, a csemegezőlő fogyasztás növeléséhez.

A látóvalók között a gasztronómiai bemutatók hagyományosan nagy sikerre számíthatnak, így a helyiek által készített rétes, lepény, palacsinta, pampuska, kemencében sült, fahamuval fűszerezett domoszlói lángos, és a kapuszníyk megtette hatását.

A fazekasok, hímzők, fafaragók, csuhébábu-készítők, és a kiállítók szintén nagyon szép látogatottságot tudtak magukénak.

A helyi Gondozási Központ Hagyományőrző csoportja, valamint a „Jázmin” néptáncsoport, akik egyébként a II. Borfalu rendezvényen is felléptek, folklorizmussal kedveskedtek az érdeklődőknek.

Támogatta a rendezvényt még a Régi Kaszinó Jászfényszaruról, amelyet ezúton is köszönünk.

Remélhetőleg a rendezvény hozzájárul ahhoz, hogy a csemegezőlővel foglalkozók előtt újabb lehetőségek nyílhatnak meg az Európai Unió piacain is! (Ennek a munkának az érdekében kifejtett segítségért köszönet illeti az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központot és az Európai Unió Agrárgazdasága című szaklapot.)

Bízunk abban, hogy a jövőben még több lelkes érdeklődőt tudunk fogadni a Domoszlói Csemegezőlő Fesztiválon.

Gyurkó Béla
polgármester
Domoszló

Van jövője a csemegeeszőlőnek

Dr. Hajdu Edit, a Kecskeméti Szőlészeti- és Borászati Kutatóintézet tudományos osztályvezetője interjút adott lapunknak a csemegeeszőlő értékeiről.

– *Helyén van-e a csemegeeszőlő a hazai gyümölcsfogyasztásban? Melyek azok az értékei, amelyek miatt fogyasztását mindenképpen növelni kell?*

– A csemegeeszőlő-fogyasztás még nincs a helyén a hazai gyümölcsfogyasztásban. Magyarországon a csemegeeszőlő-fogyasztás 22,9 kg/fő/év 2003-ban, a Központi Statisztikai Hivatal 2004. évi kiadványa szerint. Ha megnézzük a 45 évvel ezelőtti fogyasztást, akkor láthatjuk, hogy 1960-ban 4–8 kg/fő/év volt az átlagos csemegeeszőlő-fogyasztás. Ehhez képest ugyan lassú, de emelkedő tendencia látható. A statisztikai adat persze egy reprezentatív felmérés eredménye, ami nem fedi mindig a valóságot. Mivel a csemegeeszőlő elég drága, az alacsony jövedelmű emberek nem tudják megvásárolni. Erről egy kicsi, ám igaz történet:

Éppen az egyik zöldséges standnál álltam a sorban, amikor előttem egy középkorú hölgy csemegeeszőlőt vásárolt. Fél kilót kért. Az eladó kocsanynuknál fogva felmutatta a gyönyörű, mosolygós fürtökét. Az egyiket a mérlegre tette s megmérte, bízva a vásárló hölgy egyetértésében. A mérlegen ez a fürt bizony csaknem 1 kilógrammot nyomott. Látván ezt a vásárló, kicsit szégyenkezve szól: akkor fele ilyen nagyságú fürtöt kérek. Az eladó megértően és nagyon kedvesen a ládában rátalált a legkisebb fürtre, s azt mérte meg a hölgynek. Őszintén szólva, összeszorult a szívem.

Amíg Magyarországon sok szegény ember él, addig kis jövedelemből nem tudnak drága gyümölcsöt vásárolni sem maguknak, sem családjuknak. De ha házuk körül kis kertjük vagy udvaruk van, abban érdemes lugas szőlőt ültetni, akár a fal mellé is. A lugas tőke gyökere befutná a járda alatti talajt, lombsátra pedig a 2 méter magasan árnyat adó zöldje alatt nevelné sárgára a szőlőfürtökét.

A szőlő értékes gyümölcs. A bogyókban szunnyadó víz, a szőlőcukor, a kálium, de mellette az enzimek, a vitaminok, az ásványi sók, a szerves savak, a finom illatok és ízek emelik értékét. Hazánkban főleg a sárgászöld és a rózsaszín héjú fajták a kedveltek. A kék színűek – még ha hamvasan oly szépek is – nem találkoznak a magyar ízléssel. Pedig a kék héjban anti-

oxidánsok (flavonoidok) vannak, amely anyagok a rák és az érrendszer betegségei ellen hasznosak. A szőlő kúraszerű fogyasztása védi egészségünket, akár hízőkúrához, akár fogyókúrához alkalmazzuk. Az étkezési szőlő már megtalálta helyét a gasztronómiában, akár a gyümölcstálakon, akár édességek (fagylalt, torta, palacsinta) gazdagításánál.

A jövőben a csemegeeszőlő-fogyasztást egészségünk és élményt adó étkezésünk érdekében növelni kell. A friss szőlő kedvelt gyümölcse a gyerekeknek, a sportolóknak, az idős embereknek, betegeknek és egészségesegeknek egyaránt.

– *Mekkora Magyarországon a telepítési kedv?*

– Magyarországon jelenleg a borpiac nehéz helyzetben van és ez kihat a csemegeeszőlőre is. A termelők a szőlőt, a borászok boraikat nehezen tudják eladni. A tisztességes szándékkal és szőlőből készült finom magyar borok áron alul értékesülnek. Sajnos az ágazatban tért hódítottak az olcsó import borok és ezek fékezik a minősített borok kereskedelmi forgalmát.

E helyzet végkifejlete az, hogy Magyarországon a szőlő- és borágazat nem jövedelmező. Ebben a válságos helyzetben sok gazda fordult a csemegeeszőlő-termesztéshez. Láthatóan megnőtt a telepítési kedv. E célra most indulóknak érdemes lenne TÉSZ-ekbe tömörülni és egy csoportos termelési és értékesítési program megvalósításával, összehangoltan létesíteni az új ültetvényeket. A Kárpát-medence a kontinentális éghajlata miatt nem ideális terület a csemegeeszőlő termesztésére, mégis vannak védett és déli lejtésű

területek, ahol természetükkel valóban érdemes foglalkozni (Balaton és a nagyvárosok környéke, üdülőhelyek, a Dunakanyar vidéke, Dunaföldvár és Pécs környete).

Egyébként hazánkban a 92.782 ha szőlőültetvényből 4% a csemegeeszőlő aránya. Véleményem szerint ez a közeljövőben növekedni fog.

– *A kecskeméti Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetből értékes fajták sora kerül ki. Melyek az új csemegeeszőlő fajták, tudná-e őket rangsorolni?*

– Igen, sok értékes csemegeeszőlő került ki a kutatóintézet nemesítőinek kezéből. A már államilag minősített fajtáink, köztük a Boglárka, a Favorit, a Kósa, a Narancsízú, a Melinda, a Téli muskotály, a rezisztens

fajták közül az Esther, a Fanny, a Pölöskei muskotály, a Teréz nagy elismerésnek örvendenek.

Az étkezési szőlők rangsorolása nem egyszerű feladat. Mindig figyelembe kell venni az érési időt, a fürtök és a bogyók nagyságát, tömegét, a bogyó ízét, a bogyóhéj színét, a rezisztenciát, a tárolhatóságot, a magvatlanságot és a termesztési értékeket. A piacon mindegyik fajtának van helye s velük a kínálat gazdagítható. Fajtáink tetszetősek, finomak és piacosak, ámbar nem mindegyik éri el az import szőlők fürt- és bogyóméreteit, de ezek ízét, zamatosságát viszont fölülmúlják.

Augusztus elejétől október közepéig két fajtasort tudnék ajánlani csemegezőlő-fajtáinkból a telepítőknek. Az egyik az eurázsiai típusú fajták csoportja, amelyek növényvédelmet igényelnek. *Érési sorrendben: Boglárka, Favorit, Narancsízú, Irsai Olivér, Kósa, Éva, Melinda, Téli muskotály.* A másik az ún. rezisztens fajták sora, amelyek növényvédelem nélkül, vagy csekély védelemmel termesztethetők, biotermékek előállítására alkalmasak, így a környezetkímélő szőlőtermesztés értékes eszközei. *Érési sorrendjük: Esther, Fanny, Pölöskei muskotály és Teréz.*

Még több fajtajelölt van tarsolyunkban, amelyek minősítésre várnak és csak azután szaporíthatóak.

- *Van-e elegendő szaporítóanyag az új fajtákból, ha hirtelen erőteljesen megnövekedne a csemegezőlő telepítési kedv?*

Az államilag minősített fajtáinkból rendelkezünk szaporítóanyaggal. Amennyiben megnő a csemegezőlő-fajtákra vonatkozó telepítési kedv, akkor szervezett telepítésre rövid időn belül felszaporíthatóak a fajták oltványtermesztéssel és/vagy mikroszaporítással in vitro kultúrákban.

A telepítésre készülőknek javasolom egy-egy fajta nagyobb ültetvényének létrehozását (még ha több termőtájrara megosztva is) a bel- és külföldi piacok megfe-

lelő árutömeggel történő ellátása miatt. E témában épp a jövőt tekintve nélkülözhetetlen az összefogás.

Intézetünk szívesen rendelkezésre áll szaktanácsadással.

- *Melyek a csemegezőlő-nemesítés fő hazai irányjai?*

– A csemegezőlő-nemesítés fő irányjai hazánkban a koraiság, a termésbiztonság (fagyűrűs, betegségekkel szembeni rezisztencia), a mennyiségi tulajdonságok (fürt- és bogyónagyság) növelése, valamint a magvatlanság. A nemesítők vágya a rezisztenciát kombinálni a magvatlansággal. Ha ezzel kapcsolatos elképzeléseinket meg tudjuk fogalmazni, akkor azt nagy valószínűséggel megközelíthetjük, szerencsésebb esetben elérhetjük.

A kedvező tulajdonságok kombinálására a legalkalmasabb nemesítési módszer a keresztezéses nemesítés vagy hibridizáció. A már termesztett csemegezőlő-fajták ültetvényében genetikailag mozaikossá vált állománynál a klónszelekció lehet hasznos. A szelekcióval kapott klónok alkalmasak az egyöntetű növényállomány, sőt egyöntetű megjelenésű fürtök előállítására. Ennek szép példája az intézetünkben szelektált Cegléd szépe K.73, az Irsai Olivér K.11 és a Pannónia kincse K.56.

A nemesítés divatos módja napjainkban az oly gyakran emlegetett génmódosítás. Személyes véleményem szerint ez még nagyon a jövő kérdése. A szőlőnél nehéz is megvalósítani több tulajdonság kombinálását, mert a szőlő legtöbb jellemzőjének öröklésmentes poligénes. Ez azt jelenti, hogy egy tulajdonságot több gén határoz meg.

Az egészséges növényállomány kialakításához csemegezőlő-fajtáinkat és klónjainkat vírusmentesítjük, így a telepítők egészséges szaporítóanyaghoz juthatnak.

- *Köszönöm az interjút!*

Tamás Enikő

ÖKOTECH 2005. október 11–14.

Körbejártuk az idén jubiláló ÖKOTECH nemzetközi környezetvédelmi és kommunális szakkiállítást, a konferenciákra és a fórumokra is benéztünk. Leírni mindent nem lehet, innen-onnan kicsippentettünk egy-egy részletet.

Környezeti jog az Ökotech kiállításon

Az idén ötödik alkalommal megnyíló Ökotech kiállítást gazdag konferenciaprogram is színesítette. A „német napon” a megújuló

energiákról és a barnamezős beruházások németországi tapasztalatairól hallgathattak meg előadásokat a kiállításra látogatók. A hulladék újrafelhasználásában rejlő lehetőségekkel a „brit nap” keretében ismerkedhettek meg a résztvevők. Ezen kívül a GPS technológiák környezetvédelmi alkalmazásáról, az egészséges vezetékes ivóvízről és a környezetvédelmi jogérvényesítés lehetőségeiről is színvonalas előadások hangzottak el.

A Környezetvédelmi Szaklap és a Környezetvédelmi Szolgáltatók

és Gyártók Szövetsége szervezésében a hatóságok és a vállalkozások kapcsolatát elemezték az előadók más-más szemszögből.

Dr. Bándi Gyula, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi tanára előadásában a környezeti jog egyik fontos alapelveivel, az *együttműködés elvével* foglalkozott a felvetett téma kapcsán. Elmondta, hogy a környezetvédelem állami szinten nem valósítható meg, a gazdasággal és a társadalommal szemben nem lehet környezetet védeni. Az együttműködés elvének

kellene megvalósulni a hatóságok, a vállalkozások és a társadalom kapcsolatában. Az állam feladata a „játékszabályok” kialakítása. Véleménye szerint a hatóságok munkáját át kellene értelmezni és nagyobb mozgásteret kellene kapniuk természetesen társadalmi felügyelet mellett. *A hatóságok elsődleges feladata a jogkövetés lehetőségének elősegítése, másodsorban pedig az, hogy éljenek a jog szigorával a nem jogkövető magatartás esetén.*

Konszenzus kialakítására kell törekedni, a környezet használóját be kell vonni a döntéshozatalba. Előadásában kitért arra, hogy az EU VI. környezetvédelmi akcióprogramjának stratégiai célkitűzései között is szerepel a jogi előírások hatékonyságának növelése. Bár nehéz az eligazodás a sok jogszabály között, a jogkövetést erősíteni kell például az átláthatóság növelésével, az önkéntes eszközök használatával, az információáramlás javításával, de a büntetőjogi eszközök alkalmazásával is. A környezetorientált piaci ösztönzők közül külön kiemelte Dr. Bándi Gyula az önkéntesség, az önszabályozás megvalósulásának szerepét. Az Európai Közösség Tanácsa 1993 júliusában bocsátotta ki a röviden EMAS néven ismert rendeletét (Eco-Management and Audit Scheme, 1836/93/EK sz. rendelete), amely lehetővé teszi a szervezetek önkéntes

részvételét a Közösség környezeti menedzsment és audit rendszerében. Célja a környezeti teljesítmény folyamatos értékelése, fejlesztése, a környezetszennyezés megelőzése, azaz a megelőző jellegű környezetvédelmi megoldások előnyben részesítése a „csővégi” (end of pipe) módszerekkel szemben, valamint a nyilvánosság tájékoztatása.

A vállalkozás és a hatóság a magyar jogban a *közigazgatási szerző-*

dés formájában köthet önkéntes megállapodást. Pontosan rögzíteni kell a szerződésben a részes felek jogait, kötelezettségeit, az eljárási és a formai keretet. A nyilvánosság, a társadalmi kontroll alapvető feltétel. Az önkéntes megállapodás fajtái a *szabályozási megállapodás* jogszabály hiányában, a *jogkövetési megállapodás* hatósági határozat pótlására szolgál, valamint ide tartozik a *szabványosítás*, az önkéntes jogkövetés zsinórmértéke is. Az önkéntes megállapodás speciális esz-

köze a közvetítés, a mediáció. A mediáció egy konfliktuskezelési módszer. Speciális kommunikáció a konfliktusban álló felek között, melyet egy *pártatlan személy, a mediátor* irányít. A mediátor feladata, hogy megtalálja a kölcsönösen elfogadható megoldásokat. Ez az alternatív vitarendezési módszer a feleket hozzásegíti ahhoz, hogy érdekeiket világosan megfogalmazzák. A mediátor nem dönt. A döntés joga

és felelőssége a résztvevők kezében marad. Akkor ajánlatos ezt a módszert alkalmazni, ha egy tárgyalás elakad, vagy ha a felek nem akarnak hosszadalmas bírósági eljárásba kezdeni. A mediáció intézménye nagy lehetőségeket rejt a környezeti konfliktusok kezelésében is.

A hatóság működését meghatározó fontosabb alapelvek felsorolásával zárult

az előadás. Az ügyfeleket megilleti, hogy tisztességes ügyintézésben részesüljenek. A jogszabályban rögzített határidőhöz való jog mind a hatóságra, mind a vállalkozóra ugyanúgy vonatkozik, azonos mércével mérendő. A költséghatékony és takarékoskodás jegyében a hatóságnak úgy kell eljárnia, hogy mind az ügyfél, mind a hatóság számára a leginkább költségkímélő legyen.

Polgárné Balogh Eszter

Pillanatképek az ideai Ökotech-ről

Én csapvizet iszom! A Magyar Vízközmű Szövetség képe alapján egy tengerkék szemű kislány ezzel a felkiáltással kortyol bele a kezében tartott üveg pohárba. A pohárban található átlátszó folyadék vélhetően tiszta víz. Ivóvíz. Víz a csapból. Nem műanyag flakomból, vagy itales dobozból. *Tehát a csapvíz iható.* Azaz nem tartalmaz az emberi egészségre ártalmas anyagokat, de olyan anyagokat igen, amelyekre a szervezetnek szüksége van, illetve amelyek felvételében a víz szerepe lényeges. Ez a megfogalmazás az uniós irányelvekkel harmonizál. Az EU által megállapított határértékeket figyelembe vé-

ve Magyarországon a lakosságnak közel 60%-a él olyan településen, ahol nincs baj az ivóvíz minőségével. Ellenben a lakosság másik része csak kellő odafigyeléssel fogyaszthat a vezetékes ivóvízből. Az ivóvíz mennyiségét tekintve nem is maradunk el Európától, de minőségi szempontból még sok a teendőnk. Az ország valamennyi települése be van kötve a vezetékes vízellátási rendszerbe, a vízvezeték hálózat hossza megközelíti a 64 ezer km-t, a víztermelés pedig évente eléri a 740 millió m³-t.

Érjenek el 2015-re az európai vizek „jó állapotot”! Az Európai Unió vízpolitikáját az ún. Víz Keretirányelvben

(VKI) foglalta össze. A tagországoknak a VKI-nak megfelelően jelentést kellett készíteniük a vízgyűjtőről, a vizeket érintő hatásokról, a vízhasználatok gazdaságosságáról, és a különleges védelmet kívánó területekről. A Duna-medence országai közül hazánk az egyedüli, amelynek teljes területe a Duna vízgyűjtőjére esik. A magyar Nemzeti Jelentésből kiderül, hogy a felszín feletti vizeknek legalább a fele olyan szennyezőforrások közelében található, amelyek miatt fennáll annak a kockázata, hogy a jó állapotot nem érjük el 2015-re. A felszín alatti víztestek több mint fele országostárral osztott, ezzel együtt minőségük jó, de közel 50%-a nitrát szennyezés miatt lehetséges, hogy kockázatos állapotú. Mennyiségi kockázat áll fenn a Szigetközben és a Nyírség, Hajdúság és az Északi-középhegység peremvidékén. Holott a lakossági, a mezőgazdasági és az ipari vízhasználat a jövőben növekedni fog.

Ne várjon a csatornázásra! Szennyvízkezelés másképp: divatba jöttek a környezetbarát technológiák. Kisebb-nagyobb települések, sőt városok, vagy éppen lakóházak esetében is lehetőség van a szennyvíz biológiai módszerekkel való megtisztítására. A kiállításon több gyártó és forgalmazó kínálta eleveniszapos tisztítóberendezését. Eleveniszapos, azaz a szennyvizet mikroorganizmusok tártják fel. A megtisztított vizet aztán kellő figyelemmel újra fel lehet használni: gyökéröntözésre, kerti tó táplálására, autómosásra, WC-öblítésre. Az ismételt használatnál óvatosságnak kell lenni, mert a káros baktériumok elpusztítására nem elég az a néhány nap, amíg a víz áthalad a rendszeren. Az üzemeltetés során a felhasználónak még az a feladata, hogy a keletkező fölös iszapot évente néhány alkalommal elszállíttassa. Van egy másik, kifejezetten szép technológia, amiben az eleveniszapos technológia ökoreaktorokkal egészül ki. A hagyományos baktériumos feltárás mellett, zooplanktonok, növények, kagylók, csigák és halak is tisztítják a szennyvizet. A nyitott tartályok tetejére telepítik a növényeket, amelyeknek gyökerei mélyen benyúlnak a vízbe, ezzel életteret nyújtanak a többi tisztításban résztvevő élőlénynek. Nálunk ilyen szennyvíztisztító berendezés Diósjenő határában, Nagytényben és Nyírmadán található, egyelőre.

Profitot a hulladékokból! Ez is lehetne mottója a mára már megizmosodott hulladékiparnak. Az uniós követelmények és a környezetvédelmi törekvések egy irányba mutatnak: a hulladékok minden fajtáját a lehető leghatékonyabban és legjövedelmezőbbben kell feldolgozni, újrahasznosítani. A kutatók gőzerővel dolgoznak új feldolgozási technikákon. Brit szakemberek olyan eljárást dolgoztak ki, amellyel a magas fűtőértékű ipari hulladékokat tovább lehet hasznosítani, még-

pedig a kezelés során keletkező metángázt autók hajtására. 2008-ra a tagországokban a lakossági hulladéknak a 35-40 százalékát szelektíven kell összegyűjteni, a csomagolási hulladékok felét újra kell hasznosítani és a veszélyes hulladékok 30 százalékát is fel kell majd dolgozni. A szerves hulladékot külön kell gyűjteni, és lehetőleg az egészet újrahasznosítani. Így például az éttermekből származó étkezési olajat és zsírt hazánkban is összegyűjtik, majd megtisztítják, és a festékiparban, építőiparban újra felhasználják, akár a biodízel alapanyaga is lehet. A szerves hulladék nagy részét egyébként komposztálják, ma már a legtöbb hulladékgyűjtő telepen van erre mód.

Természetesen megújuló, alternatív energiaforrások! Úgy kellett kutatni a kiállítók között,

hogy találjon az ember valamilyen speciális energiát hasznosító berendezést. Végül is találtunk: megpörgethettünk egy szélkereket, megérinthettük a zöldtető növényeit és körbejárhattunk néhány napkollektort. A szélenergia befogása nem egyszerű feladat, különösen egy olyan országban, ahol kevés a szél, a beruházás költségei is magasak. Ugyancsak drága a napkollektor, ráadásul a téli fűtési szezonban nem elég a napenergia, használni kell egyéb fűtőberendezést is. Viszont hosszú távon a földgázra – a világhelyzet jelenlegi állása szerint – nem számíthatunk. Nem csak az újabb energiaforrások munkába állítása fontos, arra is figyelniük kell, hogy a nehezen megszerzett energiát hatékonyan használjuk, és minél tovább megtartsuk. Az ún. zöldtető segíthet ebben: speciális anyaggal beborítják a tetőt, majd azt beültetik növényekkel. A tetőt beborító növényeszőnyeg nem csak véd, éltet is.

Kripner Veronika

71 millió euró támogatás környezetvédelemre

A Bizottság nyilvánosságra hozta a „LIFE – környezet” program eredményét szeptemberben. Az EU környezetvédelmi politikájának fejlesztését és megvalósítását elősegítő társfinanszírozás eszközeként 1992 óta 2500 projekt valósult meg a LIFE programok keretében, amit 1500 millió euróval támogatott az Unió. A szeptemberi döntéssel 89 innovációs projektet fogadott el a Bizottság, 220 millió euró teljes beruházási igénnyel és 71 millió euró uniós támogatással.

A támogatási összegből a legnagyobb részt, 27 milliót hulladékkezelési programokra, míg másodikként a gazdasági tevékenységek környezeti hatásának csökkentésére 17 millió eurót szavazott meg a Bizottság. A 89 projektből összesen 17 foglalkozik a fenntartható vízgazdálkodással és területfejlesztéssel.

A pályázók közül az EU „régijai” voltak a legsikeresebbek. Olaszországból összesen 15 projektet fogadtak el. Ebből öt középpontjában áll a gazdasági tevékenységek környezeti hatásainak a lehető legkisebbre csökkentése az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának minimalizálása és egyéb környezetbarát technikák kifejlesztése révén. Két további projekt környezetkímélő termékek kifejlesztését célozza meg. Az

első kerámiaáruak festésének modern technológiájában próbálkozik a veszélyes anyagok mellőzésével, a másik pedig a mezőgazdasági termelésben a géntechnológiával módosított szervezetek azonosítására dolgoz ki eljárást. Ezen túl 3 olasz program vonatkozik a fenntartható területfejlesztésre. Az egyik egyesíti a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszert (EMAS). Két másik pedig környezetbarát szállítási rendszer felállítását célozza meg.

Franciaország 11 programra kapott uniós támogatást, többségében a hulladékgazdálkodás területén. A spanyol pályázatok közül 16 bizonyult támogatásra méltónak. Az egyik egy integrált vízgazdálkodási modellt határoz meg a galvanizáló iparágban keletkező folyékony hulladékok kezelésére. A második egyesített öntözési és trágyázási eljárásokat fejleszt ki azzal a céllal, hogy csökkentse a talaj és a felszín alatti vizek szennyezettségét. A harmadik egy automatikus öntözőrendszer használatát mutatja be. A területfejlesztésben 3 spanyol program remekelt: az első a fenntartható mobilitás elősegítését célozza 6 ipari parkban; a második a talajvédelem lehetőségét vizsgálja a Földközi-tenger nagyfokú erózióknak kitett területein; a harmadik a hegyvidéki szőlő-

művelés fenntartható gazdálkodási rendszerét definiálja. Továbbá 4 projektben dolgoztak ki új technológiákat a spanyolok: a hulladéklerakók biogázainak felhasználása, a levegőbe kibocsátott illékony szerves vegyületek (VOC) mennyiségének csökkentése és a napelemekből származó energia hidrogénként való hatékony tárolása terén. Ezeket túl hat spanyol projekt foglalkozik hulladékgazdálkodással.

A program magyar vonatkozása egy vízgazdálkodási projekt, melynek megvalósítása során a felszín alatti vizek arzénszennyezettségét mérik fel Magyarország déli részén. Az elképzelések szerint kidolgozásra kerül egy kísérleti szabályozási terv is, ami végső soron egy új arzénmentesítési technológia hasznosítására irányul.

Mellőzve a részletes bemutatást az érdeklődő olvasók további információkat találhatnak a többi nyertes belga, dán, észt, finn, német, görög, ír, luxemburgi, holland, portugál, román, svéd és egyesült királysági székhelyű programokról az EU hivatalos honlapján. A LIFE – természet felhívás keretében benyújtott programok teljes beruházási összege 220 millió euró.

B.B.

Forrás: europa.eu.int

Stratégia a légszennyezés csökkentésére

A Bizottság által kidolgozott elképzelés alapján lényegesen javulni fog Európában a levegőminőség – nyilatkozta Stavros Dimas, környezetvédelmi biztos. Véleménye szerint ezáltal sok ezer légszennyezésre visszavezethető korai elhalálozás lesz megelőzhető. A 2020-ig megvalósítandó stratégia egyértelműen kiegészíti és elősegíti a Lisszaboni Stratégiában és az EU Fenntarthatósági Stratégiájában kitűzött célok megvalósulását. A légszennyezés csökkentésével egyszerre válna valóra a költség-takarékosság és a fenntartható fejlődés. Ha pusztán egészségügyi vonatkozásait nézzük a szeptemberben bemutatott stratégiának, évente 42 millió euró takarítható meg a csökkenő légzőszervi megbetegedések, a kevesebb kórházi ellátási költség és a megnövekedett munkateljesítmény következtében. Ezen túl a stratégia betartásával több százezer négyzetkilométernyi erdő és más ökoszisztéma védhető meg. A légszennyezésről szóló stratégia hét másik tematikus stratégia első számú

képviselőjének tekinthető. Még az ősz folyamán tervezi a Bizottság megjelentetni a tengeri élet védelméről, a hulladékokról, hulladékok újrafelhasználásról, a megújuló energiáról, a talajról, a peszticidekről és a városi környezetről szóló tematikus stratégiákat. Ezeket az EU 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja foglalja egy csokorba.

A stratégiával együtt egy ún. *levegőminőségügyi irányelvet* is előkészített a Bizottság. A tervezett irányelv továbbfejleszti a most létező levegő minőségről szóló keretirányelvet. Megkülönböztetett figyelmet fordít a talajközeli ózon-szennyezés és a 2,5 mikrométernél kisebb részecskeszennyezés, az ún. PM_{2,5} csökkentésére. A Bizottság feltett szándéka, hogy a nemzeti kibocsátási keretszámokat meghatározó rendeletet az új stratégiában kitűzött céloknak megfelelően módosítsa.

B.B.

Forrás: europa.eu.int

A mezőgazdaság kulcsszerepe a megújuló energia-termelésben

A Klímaváltozás Kormányközi Testülete (Intergovernmental Panel on Climate Change) 2001-ben egy tanulmányában a következő megállapításokat tette a Föld általános felmelegedésével kapcsolatban:

- az utóbbi 50 év felmelegedése emberi tevékenység következménye;
- a további felmelegedés elkerülhetetlen, ami szélsőséges természeti eseményekkel, áradásokkal, szárazsággal jár;
- a földfelszín átlagos hőmérséklete 1990 és 2100 között 1,4–5,88 °C-kal nőhet, ami a tengerszint 0,09–0,88 méterrel történő emelkedését okozhatja.

Mindezek a változások beláthatatlan következményekkel járnak az emberiség számára, ezért sürgős feladat tenni valamit ennek elkerülésére. A legfontosabb feladat a CO₂ kibocsátás csökkentése, mely jelenleg alapvetően két úton lehetséges: az energiahatékonyság javításával és a megújuló energiaforrások használatával.

Megújuló energiapolitika

Ahogy egy szaudi-arábiai sejk mondta, a kőkorszaknak sem azért lett vége, mert elfogyott a kő, azaz még mielőtt a fosszilis készletek kimerüléséhez közel jutnánk, a környezetvédelmi követelmények kikényszerítik a megújuló energiaforrások használatának minél szélesebb körű elterjesztését.

Az Európai Unió a Fehér Könyvben deklarálta, hogy a jövő energiaforrása a megújuló energia, s célul tűzte ki részarányának 6%-ról 12%-ra való növelését 2010-re. Az EU energiapolitikája fontos szempontként kezeli az időtényezőt. Azt, hogy a szükséges lépéseket időben meg kell tenni, mivel később már csak drasztikusabb lépésekkel érhető el a cél, a környezet védelme. A Föld népességének közös érdeke a CO₂ és az egyéb szennyező anyagok kibocsátásának csökkentése. Ennek érdekében az energiapolitikának elő kell segítenie az ellátásbiztonság növelését és az importfüggőség csökkentését. A fejlesztési programokban előtérbe kell helyezni a helyi és regionális programokat, hogy vidéki munkalehetőségek megteremtésével gazdasági és szociális fejlődést érjünk el. Biztosítani kell az alternatív földhasználati lehetőségek révén a mezőgazdasági túlermelés csökkentését.

Ezen alapelvek gyakorlati alkalmazásában külön gondként merül fel, hogy az EU tagországaiban a közlekedési és szállítási ágazatok által kibocsátott CO₂ mennyisége tovább nő, s ezért 87%-ban a közúti járművek a felelősek. Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy az EU energiafüggő. Ha nem tesz semmit ellene, ez a függőség 2030-ra elérheti a 70%-ot, olaj esetében pedig a 90%-ot.

Élelmiszer helyett energiatermelés

A magyar mezőgazdaság az EU tagsággal olyan piacra került, ahol hatalmas termék felesleg van. *A közös mezőgazdasági politika ennek megfelelően csakis egy irányba változhat: a mezőgazdasági termelésből kieső területe-*

ket úgy kell hasznosítani, hogy az azon előállított termék ne az eladhatatlan termékfelesleget növelje. Az egyik hasznosítási lehetőség a nem élelmiszer célú termékek termelése, azaz az energetikai alapanyagok (bioetanol, biodízel alapanyaga, fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvények hő- és villamos energia termeléshez) előállítására. Ez beleillik a mezőgazdaság szerkezetének átalakításába, amely azt célozza, hogy az eddig mezőgazdasággal foglalkozók továbbra is abból élhessenek, helyben találjanak munkalehetőséget, megélhetést.

Magyarország a csatlakozási szerződésben vállalta, hogy 2010-re – összhangban az EU 2001/77/EK irányelvvel – a megújulókból származó villamos energia részaránya eléri a 3,6%-ot. A másik kötelezettség a 2003/30/EK irányelvből adódik, amely a „bio” eredetű üzemanyagok arányának 2005-re 2%-ra, 2010-re pedig 5,75%-ra történő növelését szorgalmazza. Magyarországnak is meg kellett határoznia a nemzeti célszámokat. Adottságaink és a gyártó kapacitások pillanatnyi helyzetének figyelembe vételével a 2233/2004. (IX. 22.) kormányhatározat 2005-re 0,4–0,6%-ot, 2010-re 2%-ot írt elő. A 65/2005. (VI. 28.) Országgyűlési Határozat ennél nagyobb értékeket céloz meg (2007-re 2%-os, 2010-re 4%-os értéket) és az EU is a tervezett arányok növelését kívánja tőlünk. Ha csak a most érvényben lévő elvárásoknak kívánunk megfelelni, akkor a GKM-mel egyeztetett adatok szerint 2010-re megújulókból kell előállítani 1 600 GWh villamos energiát és a bioüzemanyag felhasználásnak el kell érni a 115 millió litert. Ebből kb. 1 000 GWh villamos energia és a bioüzemanyagok mezőgazdasági alapanyagból lesznek előállíthatók, s ennek megtermeléséről az agrárágazatnak kell gondoskodnia.

A biomassa mint energiaforrás

A Magyarországon évente termelődő biomassa energiatartalma meghaladja az egy év alatt felhasznált összes energia mértékét. Ez is mutatja, hogy milyen komoly forrás áll rendelkezésünkre, melyet célszerűen felhasználva előbbre lehet vinni a környezetvédelem és a vidékfejlesztés ügyét is. A biomassa energetikai célú hasznosítása fontos nemzetgazdasági érdek. Jelenleg a megújuló energiaforrások részaránya az összes energiafelhasználásban 3,6%. Ennek több mint 80%-át a biomassa teszi ki, annak is több mint 80%-a fa. Dr. Bai Attila az energetikai célra rendelkezésre álló biomassa mennyiségét az alábbiakban adta meg:

A szilárd biomassa tüzelésének meghatározó szerepe van. A megújulókból származó villamos energiára vonatkozó 2010-es 1600 GWh kötelezettségből 1000 GWh teljesíthető a meglévő biomassa alapú erőművekkel és egyéb (víz, szél, geotermikus) lehetőségek kihasználásával, a hiányzó mintegy 600 GWh előállítása viszont további beruházásokat és az alapanyag termelés fejlesztését feltételezi. A lakossági és kommunális hőigény biomasszából történő előállítása akkor terjedhet el, ha az közel olyan automatizáltan, a felhasználó számára kényelmesen történik, mint

Megnevezés	Rendelkezésre álló mennyiség (millió tonna)
növénytermesztés	4,0–4,5 (szárazanyag)
állattenyésztés	1,8–2,3 (szárazanyag)
élelmiszeripar	0,15–0,2 (szárazanyag)
erdőgazdaság	3,0–4,0 (faanyag)
települési hulladék	25,0–30,0 (ebből 7-8 szilárd hulladék)

a gáztüzelésnél. Ennek feltételei a tüzelőberendezések oldaláról biztosítottak, de a tüzelőanyagok (pl. pellet, brikett stb.) gyártása kereskedelmi méretekben még nem megoldott és nem alakult ki annak piaca sem. *Fontos lenne a biomassza tüzelő berendezések építésének ösztönzése az új családi- és társasházaknál, illetve célszerű lenne a gázár és a gázhálózat kialakításának támogatására fordított forrás egy részét a lakossági biomassza tüzelés támogatására fordítani.*

A folyamatos, jól tervezhető és biztonságos alapanyag ellátás különösen a biomassza tüzelésre átváltt erőművek-nél rendkívül fontos. *Az erdőkből kitermelt fa mennyisége évi 7 millió m³, melyből kb. 2 millió m³ használható energetikai célokra (hazai+export). Ez a mennyiség jelenleg is felhasználásra kerül. Újabb biomassza erőműi blokkok üzemeltetéséhez a szükséges faapríték mennyisége az erdősítési programból származó többlettel, valamint a vágástéri hulladék és az öregfa fokozott felhasználásával is csak korlátozottan növelhető, ezért van szükség az energetikai célú alapanyagok termelésének a megszervezésére.* Erdő esetében ez a fás szárú energetikai ültetvények telepítését jelenti. Mivel az ilyen ültetvény a szántóföldi termesztéshez hasonló technológiát kíván, nem alkalmazhatók rá az erdőművelési szabályok. Ennek érdekében az FVM kezdeményezte az erdőről és az erdő védelméről szóló törvény olyan módosítását, mely a fás szárú energetikai ültetvényeket az erdőtörvény hatálya alól kiveszi.

Az energetikai célú alapanyagok termesztése lehet csak megoldás a vállalt kötelezettségeink teljesítésére, mely lehet:

- fás szárú, különböző vágásfordulójú ültetvények telepítése (nemesnyár, fűz, akác, éger, gyertyán, stb.);
- lágy szárú energetikai ültetvények (energiafűvek, nádféleségek);
- biodízel előállításához olajos magvú növények (repce, napraforgó) termesztése;
- etanol előállítására alkalmas növények (kukorica, búza, árpa) termesztése.

A fás szárú energetikai alapanyag termesztésének technológiája kialakult, de további kutatások szükségesek a különböző talaj-és éghajlati adottságoknak megfelelő fajták és a betakarítási technológia vizsgálatára. Tüzeléstechnikai gondok gyakorlatilag nincsenek. Az alapanyag ellátás biztosítása és biztonsága érdekében alapvető fontosságú a termelés normatív területalapot támogatása.

Gabona helyett energiafű

A lágy szárú energetikai ültetvények között elsősorban az energiafű és az energianád vehető számításba, de további kutatásokra van szükség a gazdaságosan termesztendő fajták meghatározására. Fontos szempont, hogy ezek az alapanyagok a tüzeléstechnikai felhasználáson kívül egyéb ipari célra (rost alapanyag, csomagolóanyag, szigetelőanyag stb.) is használhatók. Termesztésükhöz a mezőgazdaságban alkalmazott gépek többnyire használhatók. A tüzeléstechnikai gondok (pl. hamu lágyulás) kisebb teljesítményű (500 kW-ig) berendezéseknél már megoldódtak, de az erőműi méretekben történő felhasználáshoz azok egy részét még tisztázni kell. Számításaink szerint 2010-re kb. 120 000 hektáron valósulhat meg hő-és villamos energia termelést szolgáló alapanyag termesztés Magyarországon, amely kb. 600 000 tonnával mérsékelheti a gabonafelesleget.

Az olajos növényeket a szántóterület 12–13%-án termesztik Magyarországon. A 2233/2004. (IX.22.) kormányhatározat teljesítéséhez (2% 2010-re) a GKM adatai szerint (2–2% feltételezésével) 56 millió l biodízel és 59 millió l bioetanol kell előállítani, ehhez kell megtermelni a szükséges alapanyagot. Megjelent a 42/2005. (III.10.) kormányrendelet a bioüzemanyagok és más megújuló üzemanyagok közlekedési célú felhasználásának egyes szabályairól, amely tisztázza a bioüzemanyagok fogalmát, és rögzíti a forgalmazás szabályait. Megállapítja azt is, hogy a jövedéki adó csak az ásványolaj származékokhoz hozzákevert vagy a bio-ETBE előállításához felhasznált bioüzemanyagok után igényelhető vissza, vagy vonható le a fizetendő adóból. Biodízel előállítására jelenleg csak két üzem (Középtiszai Mg. Rt. Kunhegyes, Inter-Tram Kft. Nagyecséd) van Magyarországon, ezek összes kapacitása 8,5–9,0 millió liter évente, tehát a 2010-es cél eléréséhez további üzemek építésére van szükség. A bioetanol gyártására alkalmas technológia kialakult, a szükséges kapacitások egy része rendelkezésre áll. Várhatóan a százhalmombattai finomítóban 2005-ben, a tiszai finomítóban 2007. közepétől kezdődik meg az ETBE előállítása.

A biogáz előállítására alkalmas alapanyagok (hígtrágya, kommunális hulladék, élelmiszeripari hulladékok stb.) felhasználását a magas beruházási költség, a hosszú megtérülési idő, és megtermelt biogáz felhasználásának gondjai hátráltatják. Mégis fontos feladat a biogáz előállításának minél szélesebb körű elterjesztése, hiszen a biogáz termelés az egyetlen olyan megsemmisítési mód, amely a környezetkárosító anyagok semlegesítésén kívül az energianyerést is lehetővé teszi. A gáztörvény módosításával lehetőség nyílik arra, hogy a földgáz hálózatba a minőségi előírásoknak megfelelő biogáz bevezethető legyen.

Hogyan támogatható az energetikai növénytermesztés?

A megújuló energiaforrásokból történő energia előállítása jelenleg nem versenyképes a hagyományos energiával. A kőolaj árának az utóbbi időszakban tapasztalt emelkedése ugyan ezt a hátrányt csökkenti, de szükség

Kultúra	Jogcím	Jogszabály	Mértéke (€/ha)	Összesen (€/ha)
Gabonafélék (bioetanol)	SAPS	18/2005. (III.18.) FVM rendelet	86,21	194,15
	GOFR top-up	28/2005. (IV.1.) FVM rendelet	80,92	
	Energiaboríték	74/2005. (VIII.22.) FVM rendelet	27,00	
Olajnövények (biodízel)	SAPS	18/2005. (III.18.) FVM rendelet	86,21	194,15
	GOFR top-up	28/2005. (IV.1.) FVM rendelet	80,92	
	energiaboríték	74/2005. (VIII.22.) FVM rendelet	27,00	
Fás szárú energia- ültetvények	Energiaboríték	74/2005. (VIII.22.) FVM rendelet	194,00	194,00
Energiafű	SAPS	18/2005. (III.18.) FVM rendelet	86,21	118,21
	Energiaboríték	74/2005. (VIII.22.) FVM rendelet	32,00	

van az energetikai célra szolgáló alapanyagok termesztésének támogatására. Az FVM – összhangban a szerkezet-átalakítási és vidékfejlesztési célokkal – megjelentette támogatási rendszerében az energetikai célú növények termesztésének támogatására szolgáló rendeleteket. Az EU-s forrás (SAPS) és a nemzeti kiegészítő támogatás (GOFR top-up) mellett egy kiegészítő energetikai támogatás igénybevételét is lehetővé teszi. A támogatás mértékét a következő táblázat mutatja.

A támogatások tanulmányozásakor senki ne feledkezzen meg arról a jogszabályi előírásról, hogy az energiaboríték esetében támogatásra kizárólag az jogosult, akinek érvényes szerződése van az energianövény feldolgozójával a növény átvételéről.

A biomassza energetikai hasznosításának környezetvédelmi és gazdasági-társadalmi haszna

A biomassza energetikai hasznosítása számos olyan előnnyel jár, amely a nemzetgazdaság, a környezetvédelem és a vidék megtartó képességének növelése szempontjából fontos. Az energetikai célú növénytermesztés kb. 20 000 mezőgazdasági termelőnek adhat munkát, kiszámítható jövedelmet. 3 000 új munkahelyet teremtené a felhasználóknál (pl. erőmű) és a kapcsolódó iparágakban. 200 000 ha-on történő struktúraváltással 1 millió tonnával mérsékelné a gabonafelesleget. Környezetvédelmi szempontból évi kb. 1,5 millió t CO₂ ((7,3 milliárd Ft értékben), 18000 tonna SO₂, valamint 10 000 tonna NO_x kibocsátás csökkenés válna valóra.

Természetesen ezek a számok az említett irányelvek teljesítése esetén mutatják a biomassza energetikai használatában rejlő előnyöket. Lehetséges és szükség is van ennél nagyobb mértékű fejlesztés megvalósítására, de ehhez a feltételeket meg kell teremteni.

Egyéb megújuló energiaforrások felhasználása a mezőgazdaságban

A napenergia passzív formában az épületek és a termeszítő berendezések naptudatos kialakításával, nagy üvegfelületek és a belső légáramlási viszonyok helyes tervezésével hasznosítható. Aktív formában az épületek fűtésének kiegészítésére, szárításra, aszalásra, kiegészítő energiaellátásra (pl. villanypásztor) használható. A szél

energiájának a hasznosítására a mezőgazdaságban főleg a kisebb méretű szélkerekek használata terjedhet el legelőn ivóvíz ellátásra, tavaknál és szennyvíz tisztítóknál a vízfelület levegőztetésére. A vízenergia hasznosítására elsősorban ott van lehetőség, ahol korábban is működtek vízimalmok. Ilyen helyeken szigetüzemben vagy hálózatra dolgozva működnének kisebb teljesítményű energiatermelő vízerőművek. A geotermikus energia hasznosítására adottságaink rendkívül jók, mezőgazdasági hasznosításban csak Izland áll előttünk a világban. Magyarország energiafelhasználásának 1%-át adja a geotermikus energia. Felhasználása főleg fólia és üvegházak fűtésére illetve épületfűtésre jöhet szóba. Gondot jelent az elhasznált termálvíz kezelése.

Közös felelősségünk

A megújuló energiaforrások szélesebb körű elterjesztése feltételezi a megújuló energiaforrások felhasználásának támogatását (adópreferencia, villamos energia felhasználás támogatása, kötelező átvétel), az alapanyag-termesztés gazdaságosságát (területalapú támogatás), a beruházások támogatását. Ezen kívül célirányos kutatási-fejlesztési munkát kell végezni a biomassza igény és potenciál felmérésére, az alternatív energianövények és természetstechnológiák kutatására, a műszaki feltételrendszer fejlesztésére, a szabályozó- és támogatási rendszer továbbfejlesztésére, a tüzeléstechnikai problémák megoldására. *Szükség van egy olyan ismeretátadási és tájékoztató program elindítására is, amely lehetővé teszi a szakemberek továbbképzését és a lakosság tájékoztatását a megújuló energiaforrások használatának elősegítésére érdekében.*

Végül egy megjegyzés. A mezőgazdaság mindig is energiatermelő volt, megtermelte az állati takarmányt a szállítási munkákhoz és a talajmunkák elvégzéséhez. A vidéki portán mindennek megvolt a helye, minden mellékterméket hasznosítottak. Ökológiai egyensúly volt, ezt borította fel a gépi vonóerő megjelenése és az ásványolaj származékok tömeges felhasználása. *Közös felelősségünk, hogy amennyire lehet, állítsuk vissza az ökológiai egyensúlyt, felhasználva a modern technika eredményeit gyermekeink, unokáink javára.*

Dr. Nagy József
FVM, Oktatási és Kutatási Főosztály

Vitatott kérdések

Avagy engedélyezzük, vagy sem a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO)

környezetbe történő kibocsátását, forgalomba-hozatalát

A géntechnológiával, genetikailag módosított (továbbiakban GM¹) élő szervezetek felhasználásával, magának az eljárásnak az alkalmazhatóságával kapcsolatban kezdettől fogva szöges ellentétben lévő álláspontok fogalmazódtak meg, illetve a mai napig késhegyre menő viták folynak.

Genetikailag módosított szervezetekről akkor beszélhetünk, ha egy adott faj, illetve fajta tulajdonságokat örökítő ivarsejtjét – az örökletes tulajdonságot hordozó DNS lánc művi megváltoztatásával, új tulajdonságot hordozó gén bevitelével – mesterségesen módosítjuk, ezzel gyakorlatilag egy új örökítő tulajdonságot hordozó, szaporodásra képes egyedat állítunk elő. Az ilyen jellegű beavatkozás folytán létrehozott élő szervezetre az is jellemző, hogy természetes módon, a fajra jellemző szaporodási folyamat, természetes kiválasztódás, vagy hagyományos tenyésztési tevékenység révén nagy valószínűséggel nem jöhetett volna létre. (A géntörvény /lásd. később/ vonatkozó definíciója ennél precízebb, szakszerűbb.) A géntechnológiai tevékenység kialakulását az élő szervezetek génállományának megismerése, az adott faj génkészletén belül az egyes tulajdonságok lokációinak feltérképezése tette lehetővé.

A GMO termékek élelmiszer- és környezetbiztonsági vonatkozásai

Napjaink legújabb élelmiszer- és környezetbiztonsági kérdése a genetikailag módosított növények termesztésének, illetve a belőlük származó termékek fogyasztásának kockázata.

Az amerikai földrész szántóterületeinek jelentős részén és a fejlődő országokban is, becslések szerint összesen több mint 70 millió hektáron, napjainkban már GM kukoricát, szóját, repcét és gyapotot termesztnek. Közvetlen környezetünkben Bulgáriában, Romániában és Ukrajnában engedélyezett a GM fajták termesztése.

A gazdaságilag jelentőséggel bíró első generációs GM növények döntő többségét gyomirtószer toleranciára

és a rovarok fejlődését gátló toxikus hatás kifejtésére fejlesztették ki. A gyomirtószer tolerancia kialakítása céljából a génebézési úton előállított kultúrnövénybe egy totális irtószer (Glyalka, Roundup) hatóanyag-tartalmát hatástalanítani képes enzim előállítását hordozó gént építettek be, képessé téve így a növényt az egyéb növények (gyomok) anyagcseréjét blokkoló glyfozát és glyfozinát nevű vegyületek semlegesítésére.

A rovartoxikus GM növények génei közé a talajlakó *Bacillus thuringiensis* nevű baktérium kitinszintézist gátló tulajdonságot hordozó DNS szakaszát operálták át (*Bt-toxin*). Amennyiben a géntechnológiával módosított növény vegetatív részeiből a kártevő rovar fogyaszt, fejlődése leáll, és rövid időn belül elpusztul.

A laikus számára is nyilvánvaló, hogy a gyomirtószer-rezisztencia és a rovarokra gyakorolt toxikus hatás milyen forradalmi változásokat hozhat az alapvető élelmiszer- és takarmánynövények tömegtermelésében. A genetikailag módosított fajták köztermesztése révén szükségtelemmé válhat egyrészt a fajspecifikusan ismétlődő mechanikus és vegyszeres gyomirtás, valamint a rovarok elleni védelem, másrészt a kártevételek csökkenő hatására nőhetnek a természetlagok és kiküszöbölhető a vegyszeres beavatkozások másodlagos káros hatásai. Az első ránézésre egyértelműen pozitív hatások mellett azonban a GM növények termesztésbe vételét ellenzők érveit is érdemes mérlegelni.

A felvetett aggályok többsége egyelőre a módosított szervezetek és a környezet kölcsönhatására vonatkozóan fogalmazódott meg. A GMO-k felhasználását ellenzők szerint a veszélyforrások ökológiai, etikai, szociális és gazdasági rizikófaktorokra oszthatók, ezek jelentősége és veszélyessége tekintetében a vélemények megoszlanak.

Mindazonáltal hosszabb, alapos és körültekintő hatásvizsgálatok lennének szükségesek annak megállapítására, hogy például a totális gyomirtó

szerek huzamosabb használata hogyan hat a természetes gyomflórára, a biodiverzitásra, a talajokra, stb. A Bt-toxin előállítására képes növény termesztésének problémája többek között az, hogy a rezisztencia kialakulásának veszélye kb. 300-szor nagyobb, mint egyéb esetben. További problémát jelenthet, hogy a GM növények árvalakéseit nem lehet bármilyen olcsó, vagy akár széles hatásspektrumú szerrel kiirtani.

A GM növények használatával kapcsolatban a populáció-genetikusok aggályai és figyelmeztetései a problémák és veszélyek egész sorát vetik fel. *Ezek közt figyelemreméltóak a generáció kialakulásának, a nemkívánatos intra- és interspecifikus faj- és fajtahibridek létrejöttének veszélyei.* A herbicid-toleranciát előidéző gének elszabadulásakor nagy ellenállású „szupergyomok” jöhetnek létre, míg a rovartoxikus tulajdonságot hordozó gének nem kívánatos elterjedése az érzékeny kártevőket elpusztítva gyökeresen átalakíthatja a teljes érintett növény- és rovarközösséget.

Ugyancsak jó odafigyelni a GM fajták használatának gazdaságossági, piaci kérdéseire is. Egyrészt érdemes megvizsgálni, hogy a termelés során egyértelműen megtérül-e a GM vetőmag 20-25%-kal magasabb ára, másrészt figyelembe kell venni, hogy a GM kultúrákat csak a hozzájuk kifejlesztett növényvédő szerekkel lehet sikeresen kezelni, így a forgalmazó a növényvédő szer értékesítése során monopolhelyzetbe kerülhet, ami a szabadkereskedelem és piaci verseny előírásaival ellentétes tendenciákat hozhat. A gyomirtószer-toleráns növényeknél egy-egy hatóanyag használatának kizárólagossá tétele a szabad verseny elveit sértheti.

A hatályban lévő rendelkezések értelmében a GM termékek az élelmiszer feldolgozók számára többletterhekkel járnak, mivel a kötelezően előírt, elkülönített kezelés és jelölés többletköltségeivel kell számolniuk.

A GMO-t tartalmazó, vagy azokból előállított élelmiszerek emberi egészségre gyakorolt hatása

Ez idáig sajnálatos módon nem került a figyelemfókuszába a genetikailag módosított élő szervezeteket tartalmazó, vagy azokból előállított élelmiszerek és

takarmányok fogyasztásának közvetlen és közvetett, emberi egészségre gyakorolt hatásainak vizsgálata. A GM növényekből és mikroorganizmusokból származó élelmiszereket az ember egyrészt közvetlen módon fogyasztja el (*GM paradicsom, szójabólaj, étkezési kukorica, repceolaj és az ezekből készített termékek*) másrészt a génebeszettel előállított DNS a GM takarmányokkal etetett állatokból készült élelmiszerek formájában juthat be a szervezetébe.

Az Európai Parlament és a Tanács, a géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról szóló, 2001/18/EK számú irányelve (C rész, 13. cikk, (2) bekezdés, a) pont) szerint, a GMO termék forgalomba hozatalát megelőzően az illetékes hatóságnál kell bejelentést tenni – engedélyt kérni – és közölni azokat az információkat, amelyek a termék emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatására vonatkoznak.

Az Unió 1829/2003 EK számú rendelete előírja, hogy a GM terméket tartalmazó élelmiszer forgalomba hozatala csak akkor engedélyezhető, ha bizonyíthatóan nem gyakorol kedvezőtlen hatást az emberi vagy állati egészségre, illetve a környezetre (4. cikk (1) bekezdés a) pont).

Az ennek megállapítására szolgáló tudományos vizsgálatok általánosságokon túlmutató, minden részletre kiterjedő mikéntjének meghatározása, az eredmények kiértékelésének pontosságát, azonban még várta magára.

Az eddig elvégzett igazoló vizsgálatok számos közvetett és közvetlen hatás elemzésére alkalmasak, de nem adnak elegendő és teljes körű információt a hosszú távú hatásokra.

A géntechnológiával módosított termékek, illetve az azokat tartalmazó élelmiszerek fogyasztásával kapcsolatos kockázatbecslés-kockázatelemzés *módszertanára* egyelőre nincs egységes irányelv.

Az Élelmiszerkönyv Bizottság (Codex Alimentarius Commission) 2003. évi 26. ülésén ugyan lefektette a kockázatbecslés elveit, és az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) is készített a kockázatelemzés tekintetében útmutatókat, egyértelmű azonban, hogy ezek csak az engedélyező hatóságok számára szó-

ló, általánosságokat tartalmazó tudományos-technikai javaslatok nem részei a szabályozási rendszernek, kényszerítő erejük tehát nincs.

A génebeszeti úton előállított termékekből készített élelmiszerek fogyasztásakor a megfigyelések – vitatható eredetű allergiás tüneteken kívül – eddig nem mutattak ki egészségre ártalmas hatást. Ha azonban visszaidézzük, hogy az erősen rákkeltő DDT (Gesarol) széleskörű és tömeges használatbavételét követően hosszú évekig a szer emberre és a melegvérű állatokra vonatkozó ártalmatlanságát hangoztatták, úgy az óvatosság semmi esetre sem indokolatlan.

Talán érdemes arra is emlékezni, hogy az első növényvédőszer-tűró szójafajta 1983-ban történt előállítását követően 13 év telt el, amíg a különféle vizsgálatokat követően az amerikai hatóságok a fajta köztermesztésbe vételét az USA-ban engedélyezték.

A hazai jogi szabályozás!

Az EU-hoz való csatlakozás feltételként hazánk már 1998-ban megalkotta a géntechnológiai tevékenységet szabályozó XXVII. számú törvényt (géntörvényt) annak ellenére, hogy számos tagállam még nem harmonizálta a vonatkozó uniós irányelvet.

Uniós csatlakozásunkat megelőzően vonatkozó joganyagunkat az EU előírásaival harmonizáltuk. A géntörvény alapján alakult meg a Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság, amely a GM termékek környezetbe történő kibocsátására benyújtott engedélykérelmeket véleményezi, illetve javaslatokat ad az engedélyező hatóság részére.

2003. június 23-án megjelent az EU 2003/556/EK számú ajánlása ...

Az 1829/2003/EK rendelet hatályba lépésével a genetikailag módosított szervezetek forgalomba hozatalának feltételei szigorodtak.

Ennek nyomán hazánkban megszületett a 152/2004. (IV. 29.) számú Kormányrendelet a géntechnológia tevékenység engedélyezési eljárásának hazai eljárásrendjéről, majd megkezdődtek a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény (géntörvény) szükséges módosításának előkészületei.

A génmanipulált szervezetek élelmiszerként történő felhasználását el-

lenzők véleménye szerint azonban nincs megnyugtató módon rendezve az ilyen termékek emberi egészségre gyakorolt hatásának egzakt megállapítása.

Az uniós és hazai jogszabályok előírják ugyan, hogy a GMO-t tartalmazó szervezetek forgalomba hozatalára vonatkozó engedélykérelemnek tartalmaznia kell azokat az adatokat és információkat, amelyek a termék kibocsátásának az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatására vonatkoznak.

Mindamellet az engedélyező hatóság szubjektivitására van bízva kérelemben foglaltak hitelességének, meggyőző erejének elbírálása, mivel a jogszabály nem tér ki a részletekre. (Hozzájárul ehhez az a lehetőség, hogy a kérelmező a számára nem kedvező eredményeket ne hozza nyilvánosságra.) *Nincs szabályozva tehát, hogy az érintett termék ártalmatlansága szempontjából milyen élő populáción végzett, milyen jellegű, dózisu és időtartamú kísérletek adnak megdönthetetlen bizonyítékot.*

A 1829/2003/EK rendelettel a genetikailag módosított anyagot tartalmazó élelmiszerek közösségen belüli forgalomba hozatalának engedélyezését az Európai Unió magához vonta.

Tekintettel a GM kultúrnövények világméretű térhódítására, növekvő vetésterületére – az ezzel összefüggő, csak dollármilliárdokban mérhető üzleti érdekekre (az EU évente mintegy 15-16 millió tonna szóját importál) – nehéz elképzelni, hogy az Unió még hosszú ideig képes lesz ellenállni az USA által támogatott multinacionális cégek nyomásának, és megakadályozni a génkezelt szója, kukorica, repce és egyéb, mesterséges génkombinációval előállított élelmiszer- és takarmány alapanyag közösségbe történő beáramlását.

Ezt a folyamatot minden bizonnyal csak a génkezelt szervezetek vagy a belőlük származó anyagok emberi egészségre, illetve környezetre gyakorolt ártalmas hatásának minden kétséget kizáró bizonyítása lesz képes megállítani.

Az Európai Unió és tagországai hosszútávú érdekei mégis azt kívánják, hogy a tengerentúli nyomásnak ellenálljon!

Dr. Horváth Zsolt
MÉBiH

Elszegényedés és gazdasági föllendülés Afrikában (EU szerepvállalás)

Az Egyesült Királyság, mint a G-8-as ország csoport 2005. évi soros elnökségét adó tagja prioritásként nevesítette Afrika elszegényedésének megállítását, a fekete kontinens világgazdasági folyamatokba való bekapcsolását.

A világ legfejlettebb országait tömörítő szervezet a 2005. nyarán megrendezett csúcstalálkozásának utolsó napján 7 afrikai államelnök segítségével tekintette át az afrikai kontinens helyzetét, a segítségnyújtás lehetséges módjait. A dél-afrikai, a nigériai, az etióp, a tanzániai, a ghánai, a szenegáli és az algériai államelnök részvételével megtartott munkaértekezlet feltehetően nem a lezárása egy tisztázó folyamatnak, és nem is csak a szegénység megfékezésére irányuló nemzetközi akarat kinyilvánításának egy lehetséges fórumaként vonul be a 21. század gazdaságtörténetébe.

Mindenesetre sokakat meglepett az OECD Afrikáról szóló elemzése, melyből kiderült, hogy a fekete kontinens 2004-ben kétszer olyan gyorsan fejlődött, mint az Európai Unió. Az átlagosan 5% fölötti gazdasági növekedés azonban nem a termelő folyamatok eredményességét dicséri, hanem a nyersanyagok, kiváltképp a kőolaj világpiaci árának emelkedéséből fakad. A legszembetűnőbb példa az évtizedekig polgárháborútól szenvedő, de ma már évente 10% körüli gazdasági növekedésű Angola. Más afrikai országok is, mint például Csád és Guinea is haszonélvezőjévé vált a kőolaj világpiaci túlértékelttségének. *A legutóbbi időkben feltárt olajmezők révén ezek az országok olaj-exportőri pozícióba kerültek.* Nem hagyható szó nélkül az sem, hogy 2004-ben kiváló termést takarítottak be Afrika számos körzetében, így a gazdasági növekedés alapjai az agrárteljesítmény oldaláról is megszilárdultak és az olajbevételek növekedése által gerjesztett fogyasztásnövekedést legalább élelmiszerekből ki tudták elégíteni.

A G-8-as találkozó Afrika-napja alapján úgy vélekedtek sokan, hogy nem szabad alábecsülni az afrikai országok kormányainak felkészültségét a tőkebefektetések fogadását és hasznosítását illetően. Mozambik, mint „jó tanuló” különös figyelmet érdemel, hiszen ez az ország – annak ellenére, hogy nem rendelkezik kőolajkinccsel – idestova hat éve 10%-ot meghaladó gazdasági növekedést ér el.

Mindez szépen hangzik, de a valóságban többségben vannak azok az afrikai országok, amelyekben a politikai bizonytalanság rányomja bélyegét a gazdasági életre, s így a lakosság életszínvonalára. Elég csak Kongóra, Elefántcsontpartra, Szomáliára, Zimbabwére, vagy Szudánra gondolnunk. A legjobb mutató a lemaradás mérésére az egy lakosra jutó évi jövedelem. A Világbank jelentése szerint 1975 és 2003 között ez a mutató a szub-szaharai, más néven a Szahel övezet-

ben egynegyedével csökkent. A születéskor várható élettartam is 40 év alá esett ebben az övezetben, ami a világon példa nélküli.

Afrika a szegénység kelepcéjében

A mondás, mely szerint *a szegényt még az ág is húzza*, Afrika esetében hatványozottan igaz, hiszen felmérhetetlen közegészségügyi problémát idéz elő az alultápláltság, az ivóvíz és az öntöző víz hiánya. Malária, AIDS tizedeli a népességet. Általános gond az infrastruktúra hiánya, a közoktatás alacsony színvonala, a tőkehiány (mind a hazai, mind a külföldi). Ezek a hátrányok sok esetben meg is határozzák a jövőjét nem csak az afrikai, hanem a kínai és az indiai szegény rétegeknek is.

A gazdag országok 2004-ben mintegy 78 milliárd amerikai dollárt fordítottak segélyezésre, ami rekordnak számít a segélyezés történetében. Látva és tapasztalva a szegénység szűnni nem akaró nyomorúságát, ezen országok a mostani konferencián elhatározták, hogy a föld 18 legszegényebb országa számára (ezek között 14 afrikai ország) 35 milliárd euró (55 milliárd USD) értékben külön pénzalapot hoznak létre. A brit miniszterelnök még ennél is tovább ment, amikor egy évente bővülő, öt év alatt 25 milliárd dollárra emelkedő kiegészítő juttatást is kilátásba helyezett.

Az amerikaiak ezzel szemben úgy vélték, hogy nem érne célt az ilyen beavatkozás, ugyanis a szegény országok képtelenek lennének befogadni és hasznosítani ilyen nagyságrendű összeget. Ez a nagyságrend nagyjából megfelel az iraki háború éves kiadási összegének, és nagyjából lefedné az Unió közös agrárpolitikájának éves, kb. 55 milliárd USD-ra rúgó összegét.

Az elemzésekből az is kiderült, hogy Afrika, főként a fejlődésben elmaradt országok alig, vagy egyáltalán nem rendelkeznek versenyképes, minden piacon eladható termékekkel. Talán egyedül a gyapot esetében lehet, illetve kell Afrikával, mint konkurencsá számolni. Az a felismerés, hogy Afrika valójában a nyersanyagokon kívül alig tud valamit eladni, arra utal, hogy az afrikai termékek valójában nem versenyképesek a világban.

A G-8-ak szerint Afrika az utóbbi 40 évben mintegy 450 milliárd dollár segélyt kapott. Az értékelések során egyesek szerint ennek a hihetetlenül nagy összegnek alig van látszata, a pénz javát a segélyeket átvevő országok elpazarolták.

Sűrgető a megoldás, hacsak az Európai Unió nem akar az eddigieknél jóval nagyobb gazdasági menekült áradattal szembe nézni. (A szerk.)

Összeállította:

Szabó Jenő

FVM

Az Európai Unió Hivatalos Lapjában megjelenő rendelkezések

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket az Official Journal L sorozatának júniusban és augusztusban megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja mindazokat a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket, amelyek hazánkat bármilyen módon érinthetik. Az Európai Unió teljes magyar nyelvű joganyaga elérhető az Európai Unió Hivatalos Lapjának különkiadásában.

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket az Official Journal L sorozatának júniusban és augusztusban megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja mindazokat a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket, amelyek hazánkat bármilyen módon érinthetik. Az Európai Unió teljes magyar nyelvű joganyaga elérhető az Európai Unió Hivatalos Lapjának különkiadásában.

Halászat

A Tanács 919/2005/EK rendelete (2005. június 13.) a Kam bodzsából, Egyenlítői-Guineából és Sierra Leonéból származó atlanti nagyszemű tonhal behozatali tilalma tekintetében a 827/2004/EK rendelet módosításáról, valamint az Egyenlítői-Guineából és Sierra Leonéból származó kékusójú tonhal behozatali tilalma tekintetében a 826/2004/EK rendelet és a Sierra Leonéból származó kardhal behozatali tilalma tekintetében a 828/2004/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L156, 2005. június 18. 1. oldal

A Tanács 953/2005/EK rendelete (2005. június 21.) az Európai Gazdasági Közösség és az Elefántcsontparti Köztársaság közötti, az elefántcsontparti part menti halászatról szóló megállapodáshoz csatolt, a halászati lehetőségeket és a pénzügyi hozzájárulást meghatározó jegyzőkönyvnek a 2004. július 1-jétől 2007. június 30-ig terjedő időszakra történő megkötéséről
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L164, 2005. június 24. 1. oldal

A Bizottság 1010/2005/EK rendelete (2005. június 30.) a Norvégiából származó tenyésztett lazac behozatalára ideiglenes dömpingellenes vám kivetéséről szóló 628/2005/EK rendelet módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L170, 2005. július 1. 32. oldal

A Bizottság 2005/486/EK határozata (2005. június 23.) a közös halászati politika irányításához szükséges adatok összegyűjtésével és kezelésével kapcsolatban bizonyos tagállamokban 2005-ben felmerült kiadások támogathatóságáról (az értesítés a C(2005) 1858. számú dokumentummal történt)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L181, 2005. július 13. 31. oldal

A Bizottság 2005/496/EK határozata (2005. július 12.) a Madagaszkárról származó halászati és akvakultúra-termékek behozatalára vonatkozó különleges feltételek megállapításáról szóló 97/757/EK határozatnak az illetékes hatóság és az egészségügyi bizonyítvány mintája tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 2513. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 84. oldal

A Bizottság 2005/497/EK határozata (2005. július 12.) a Bolgár Köztársaságból származó halászati termékek behozatalára vonatkozó különleges feltételek megállapításáról szóló 2002/472/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2005) 2454. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 88. oldal

A Bizottság 2005/498/EK határozata (2005. július 12.) az Algériából származó halászati termékek behozatalára vonatkozó különös feltételek megállapításáról (az értesítés a C(2005) 2533. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 92. oldal

A Bizottság 2005/499/EK határozata (2005. július 12.) a Bahama-szigetektől származó halászati termékek behozatalára vonatkozó különös feltételek megállapításáról (az értesítés a C(2005) 2518. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 99. oldal

A Bizottság 2005/500/EK határozata (2005. július 12.) a Grenadából származó halászati termékek behozatalára vonatkozó különös feltételek megállapításáról (az értesítés a C(2005) 2545. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 104. oldal

A Bizottság 2005/501/EK határozata (2005. július 12.) az emberi fogyasztásra szánt halászati termékek behozatalára feljogosított harmadik országok jegyzékének megállapításáról szóló 97/296/EK határozatnak Algéria, a Bahama-szigetek és Grenada vonatkozásában történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 2551. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L183, 2005. július 14. 109. oldal

A Bizottság 2005/505/EK határozata (2005. július 13.) a Szenegálból származó halászati és akvakultúra-termékek behozatalára vonatkozó különleges feltételek megállapításáról szóló 96/355/EK határozatnak az illetékes hatóság és az egészségügyi bizonyítvány mintája tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 2651. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L184, 2005. július 15. 64. oldal

Szőlő-bor

A Bizottság 2005/43/EK irányelve (2005. június 23.) a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló 68/193/EGK irányelv mellékleteinek módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L164, 2005. június 24. 37. oldal

A Bizottság 1074/2005/EK rendelete (2005. július 7.) a termelési potenciálra tekintettel a borpiac közös szervezéséről szóló 1493/1999/EK tanácsi rendelet alkalmazása részletes

szabályainak megállapításáról szóló 1227/2000/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L175, 2005. július 8. 12. oldal

A Bizottság 1165/2005/EK rendelete (2005. július 19.) a borpiac közös szervezéséről szóló 1495/1999/EK tanácsi rendelet alkalmazásának egyes részletes szabályai megállapításáról, valamint a borászati eljárások és kezelések közösségi kódexének létrehozásáról szóló 1622/2000/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 5. oldal

GMO

A Bizottság 2005/448/EK határozata (2005. március 3.) a genetikailag módosított NK 603-as kukoricafajtából származó élelmiszereknek és élelmiszer-összetevőknek a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint új élelmiszerként vagy új élelmiszer-összetevőként való forgalomba hozatalának engedélyezéséről (az értesítés a C(2005) 580. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L158, 2005. június 21. 20. oldal

A Bizottság 2005/463/EK határozata (2005. június 21.) a géntechnológiával módosított, hagyományos és biogazdálkodással termesztett növények együttes jelenlétével kapcsolatos információcserével és az információk összehangolásával foglalkozó hálózati csoport létrehozásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L158, 2005. június 21. 50. oldal

A Bizottság 2005/465/EK határozata (2005. június 22.) a glifozát gyomirtó szerrel szembeni tűrőképességre géntechnológiával módosított olajrepcé termékek (Brassica napus L., GT73 vonal) a 2001/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban történő forgalomba hozataláról (az értesítés a C(2005) 1838. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L158, 2005. június 21. 57. oldal

Támogatások

A Bizottság 2005/443/EK határozata (2005. június 14.) a közös agrárpolitikához kapcsolódó jogi eszközökből eredő egyes kiadások az Egyesült Királyság részéről euróban történő kifizetéséről (az értesítés a C(2005) 1730. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L153, 2005. június 16. 33. oldal

A Bizottság 956/2005/EK rendelete (2005. június 23.) a felvásárlást, raktározást és forgalomba hozatalt magukban foglaló intervenciók intézkedések finanszírozási költségei kiszámításának módszeréről és az ehhez alkalmazandó kamatról szóló 411/88/EGK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L164, 2005. június 24. 8. oldal

A Bizottság 1043/2005/EK rendelete (2005. június 30.) a 3448/93/EK tanácsi rendeletnek a Szerződés I. mellékletében nem szereplő áruk formájában exportált egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer és az ilyen visszatérítések összegének megállapítására szolgáló szempontok tekintetében történő végrehajtásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L172, 2005. július 5. 24. oldal

A Bizottság 1044/2005/EK rendelete (2005. július 4.) a 2808/98/EK rendeletnek az 1782/2003/EK rendelet alapján nyújtott támogatásoknál figyelembe vett árfolyammal kapcsolatos operatív intézkedések tekintetében történő módosításáról és az 1973/2004/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L172, 2005. július 5. 76. oldal

A Bizottság 1045/2005/EK rendelete (2005. július 4.) a PHARE-program keretében megvalósuló, határokon átnyúló együttműködési program végrehajtásáról szóló 2760/98/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L172, 2005. július 5. 78. oldal

Bizottság 1058/2005/EK rendelete (2005. július 6.) az árpa egyes harmadik országokba történő kivitelével kapcsolatos export-visszatérítésre vonatkozó pályázati felhívás kibocsátásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 12. oldal

A Bizottság 1059/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a közönséges búza egyes harmadik országokba történő kivitelével kapcsolatos export-visszatérítésre vonatkozó pályázati felhívás kibocsátásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 15. oldal

A Bizottság 1060/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a szlovák intervenciók ügynökség birtokában lévő közönséges búza kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 18. oldal

A Bizottság 1061/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a lengyel intervenciók ügynökség birtokában lévő közönséges búza kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 24. oldal

A Bizottság 1062/2005/EK rendelete (2005. július 6.) az osztrák intervenciók ügynökség birtokában lévő közönséges búza kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 30. oldal

A Bizottság 1063/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a cseh intervenciók ügynökség birtokában lévő közönséges búza kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 36. oldal

A Bizottság 1064/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a litván intervenciók ügynökség birtokában lévő közönséges búza kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 42. oldal

A Bizottság 1065/2005/EK rendelete (2005. július 6.) a német intervenciók ügynökség birtokában lévő árpa kivitelére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 48. oldal

A Bizottság 1067/2005/EK rendelete (2005. július 6.) az 1254/1999/EK tanácsi rendeletnek a marhahús-felvásárlás tekintetében történő alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 562/2000/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L174, 2005. július 7. 60. oldal

A Bizottság 1085/2005/EK rendelete (2005. július 8.) a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott támogatási rendszerek létrehozásáról szóló 1782/2005/EK tanácsi rendeletben meghatározott egységes támogatási rendszer végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 795/2004/EK rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L177, 2005. július 9. 27. oldal

A Bizottság 1071/2005/EK rendelete (2005. július 1.) a mezőgazdasági termékek belső piacon történő megismertetésével és promóciójával kapcsolatos intézkedésekről szóló 2826/2000/EK tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L179, 2005. július 11. 1. oldal

A Bizottság 1119/2005/EK rendelete (2005. július 14.) a felvásárlást, raktározást és forgalomba hozatalt magukban foglaló intervenciók intézkedések finanszírozási költségeire alkalmazandó kamatlábaknak az EMOGA Garanciarésze számára a 2005-ös számviteli évre történő meghatározásáról szóló 1751/2004/EK rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L184, 2005. július 15. 27. oldal

A Bizottság 1164/2005/EK rendelete (2005. július 19.) a lengyel intervenciók hivatal birtokában lévő kukoricának a közösségi piacon történő viszonteladására vonatkozó folyamatos pályázati felhívás megnyitásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 4. oldal

A Bizottság 1166/2005/EK rendelete (2005. július 19.) a francia intervenciók hivatal birtokában lévő kukoricának a közösségi piacon történő viszonteladására vonatkozó folyamatos pályázati felhívás megnyitásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 10. oldal

A Bizottság 1167/2005/EK rendelete (2005. július 19.) a német intervenciók hivatal birtokában lévő kukoricának a közösségi piacon történő viszonteladására vonatkozó folyamatos pályázati felhívás megnyitásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 13. oldal

A Bizottság 1168/2005/EK rendelete (2005. július 19.) az osztrák intervenciók hivatal birtokában lévő kukoricának a közösségi piacon történő viszonteladására vonatkozó folyamatos pályázati felhívás megnyitásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 16. oldal

A Bizottság 1169/2005/EK rendelete (2005. július 19.) a német intervenciók ügynökség birtokában lévő rozs kivételére vonatkozó folyamatos pályázati eljárás meghirdetéséről Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L188, 2005. július 20. 19. oldal

Egyéb

A Bizottság 905/2005/EK rendelete (2005. június 16.) a 2004/2005. gazdasági évre vonatkozóan a tisztítatlan gypot tényleges termelésének, valamint az irányár ebből származó csökkentésének rögzítéséről Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L154, 2005. június 17. 3. oldal

A Tanács 941/2005/EK rendelete (2005. május 30.) a burgonyakeményítő-gyártási kvótarendszer létrehozásáról szóló 1868/94/EK rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L159, 2005. június 22. 1. oldal

A Bizottság 2005/472/EK határozata (2005. június 24.) az élelmiszerbiztonság, az állategészségügy és állatjólét, valamint az állattenyésztési technika területét érintő tanulmányok, hatásvizsgálatok és értékelések finanszírozásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L166, 2005. június 28. 12. oldal

A Tanács 989/2005/EK rendelete (2005. június 27.) az egyes ipari, mezőgazdasági és halászati termékek tekintetében a közös vámtarifában rögzített autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről szóló 1255/96/EK tanácsi rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L168, 2005. június 30. 1. oldal

A Bizottság 997/2005/EK rendelete (2005. június 29.) a 2003/2004-es értékesítési kampány tényleges olívaolajtermelésének, illetve a termelési támogatás egységalapú összegének meghatározásáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L168, 2005. június 30. 31. oldal

A Bizottság 1002/2005/EK rendelete (2005. június 30.) az 1239/95/EK rendeletnek a kényszerengedély megadása és a Közösségi Növényfajta-hivatal birtokában lévő dokumentumokhoz való hozzáférésre és az ezekbe való nyilvános betekintésre vonatkozó szabályok tekintetében történő módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L170, 2005. július 1. 7. oldal

A Bizottság 2005/477/EK határozata (2005. június 29.) a Horvátországból származó Vitis L. növényekre a termék kivételével vonatkozóan a 2000/29/EK tanácsi irányelv egyes rendelkezéseitől való eltérésről (az értesítés a C(2005) 1920. számú dokumentummal történt) Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L170, 2005. július 1. 75. oldal

A Bizottság 1041/2005/EK rendelete (2005. június 29.) a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2868/95/EK bizottsági rendelet módosításáról (1) Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L172, 2005. július 5. 4. oldal

A Bizottság 1042/2005/EK rendelete (2005. június 29.) a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnak (védjegyek és formatervezési minták) fizetendő díjakról szóló 2869/95/EK rendelet módosításáról (1) Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L172, 2005. július 5. 22. oldal

A Bizottság 1192/2005/EK rendelete (2005. július 25.) a mezőgazdasági üzemek jövedelmének megállapítására használt, a könyvelésre vonatkozó egyes részletes végrehajtási szabályokról szóló 1915/83/EGK rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L194, 2005. július 26. 3. oldal

Készítette:

Román Zoltán, EU információs koordinátor
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium,
Irányító Hatóság Főosztály

Az itt felsorolt jogszabályokról érdeklődni lehet a 301-4055-ös telefonon és a zoltan@fvm.hu email címen.

További jogszabályok megtekinthetők
www.eu.info.hu a oldalon.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ

EURÓPAI UNIÓ GYŰJTEMÉNYE

Könyvtárunk augusztus 1-ig zárva tart.

Augusztus 4-től minden csütörtökön 9⁰⁰-16⁵⁰-ig tart nyitva.

Szeptember 1-től a szokásos nyitva tartás lép életbe.

- A gyűjteményt az Országos Mezőgazdasági Könyvtárba beiratkozott olvasók használhatják az éves beiratkozási díj megfizetésével.
- A szabad polcokon elhelyezett mintegy 1500 könyv- és 50-féle folyóirat-állomány helyben olvasható. Egyes anyagrészekről olvasóinknak igény szerint fénymásolatot készítünk a szerzői jogvédelmi szabályok figyelembevételével.
- A könyv- és folyóirat-állomány használatát kézikönyvtár, lexikonok és szótárak egészítik ki. Az Európai Unió statisztikai és jogi CD-ROM adatbázisainak használatához szükség esetén térítésmentesen segítséget nyújtunk. Az adatbázisok anyagának nyomtatása, ill. floppyra mentése azonban térítésköteles.

Megjelent a 2005-es MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI BIBLIOGRÁFIA

A CD-n megjelent bibliográfia teljes áttekintést ad a hazai mezőgazdasági és a határterületeinek szakirodalmáról.

Mintegy 200 folyóirat feldolgozásával készül, évente több ezer bibliográfiai tételt tartalmaz.

A mezőgazdaság szakterületei szerint rendezett, katalogizált kiadvány használatát külön Tárgy- és Névmutató könnyíti meg.

A Word-formátumban feldolgozott címanyag egészen és részenként is kinyomtatható, ill. saját publikációk, tudományos dolgozatok, szakdolgozatok és pályázatok irodalomjegyzékébe tetszőlegesen válogatással közvetlenül átmásolható (átemelhető).

Segíti továbbá a könyvtárban való célirányos tájékozódást is; előzetes (otthoni) használatával már előre tervezhető, hogy a könyvtárban melyik szakanyagot kérjük ki.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4910 és e-mail-en: a szerkesztoseg@omgk.hu

AGRÁRKÖNYVTÁRI HÍRVILÁG

Könyvtárunk koordinációs központi feladatából következően rendszeres tájékoztatást adunk szakmai munkánkról, tudományos tevékenységünkről, szolgáltatásainkról, terveinkről, rendezvényeinkről a hazai és nemzetközi eseményekről az agrárágazat könyvtárosai és az érdeklődők számára. Megjelenik negyedévente, térítésmentesen.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4960 és e-mail-en: hbence@omgk.hu

SZAKIRODALMI SZOLGÁLTATÓHÁZ

Szaklapok és folyóiratok, magyar és idegen nyelvű szakkönyvek, tankönyvek, elektronikus adathordozók és dokumentumok értékesítése a hazai szakkönyvkiadók teljes választékával.

A Szolgáltatóházban működik az első hazai mezőgazdasági szakkönyv-antikvárium.

BUDAI TELEHÁZ

Szolgáltatásainkból: számítógép használat, nyomtatás, fénymásolás, faxolási lehetőség, CD írás, szkennelés és Internet-használat. Számítógépes programok használata: szövegszerkesztés, táblázatkészítés, adatbázis-kezelés stb. Internetes könyvruház.

Telefon/fax: 06-1-489-4974, e-mail: telehaz@omgk.hu, honlapunk: www.budaitelehaz.gportal.hu

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

1012 Budapest, Attila út 95. • 1253 Budapest 13, Pf.: 15 • Telefon: 06-1-489-4900

Pénzforgalmi jelzőszám: MNB 10032000-01494532